

**SÉANCES DU MERCREDI 4 JUIN 1997**  
**VERGADERINGEN VAN WOENSDAG 4 JUNI 1997**

**MATIN**

**SOMMAIRE:**

EXCUSÉS:

Page 3029.

DÉBAT SUR LE CHÔMAGE ET L'EXCLUSION SOCIALE  
(Reprise):

Exposés par des délégués des organisations représentatives des employeurs et des travailleurs. — *Orateurs:* **Mme Geerts**, secrétaire nationale de la C.S.C. (Confédération des syndicats chrétiens de Belgique), **M. De Leeuw**, secrétaire national de la F.G.T.B. (Fédération générale du Travail de Belgique), **M. Haaze**, président de la C.G.S.L.B. (Centrale générale des syndicats libéraux de Belgique), **M. Beirnaert**, administrateur-directeur général de la F.E.B. (Fédération des entreprises belges), **M. Colin**, secrétaire général de l'U.C.M. (Fédération nationale des Unions de classes moyennes), **M. Peeters**, secrétaire général de la N.C.M.V. (Organisation de classes moyennes), p. 3029.

Répliques. — *Orateurs:* **M. Swaelen**, président, **M. Coene**, **Mmes Cantillon, Delcourt-Pêtre, M. Santkin, Mmes Maximus, Dardenne, M. Colin, Mme Geerts, MM. Beirnaert, De Leeuw, Haaze**, p. 3037.

**OCHTEND**

**INHOUDSOPGAVE:**

VERONTSCHULDIGD:

Bladzijde 3029.

DEBAT OVER DE WERKLOOSHEID EN DE MAAT-  
SCHAPPELIJKE UITSLUITING (Hervatting):

Uiteenzetting door vertegenwoordigers van de representatieve werkgevers- en werknemersorganisaties. — *Sprekers:* **mevrouw Geerts**, nationaal secretaris van het ACV (Algemeen Christelijk Vakverbond van België), **de heer De Leeuw**, nationaal secretaris van het ABVV (Algemeen Belgisch Vakverbond), **de heer Haaze**, voorzitter van het ACLVB (Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België), **de heer Beirnaert**, administrateur-directeur-generaal van het VBO (Verbond van Belgische Ondernemingen), **de heer Colin**, secretaris-generaal van de UCM (*Fédération nationale des Unions de classes moyennes*), **de heer Peeters**, secretaris-generaal van het NCMV (Organisatie voor zelfstandige ondernemers), blz. 3029.

Replieken. — *Sprekers:* **de heer Swaelen**, voorzitter, **de heer Coene**, **de dames Cantillon, Delcourt-Pêtre**, **de heer Santkin**, **de dames Maximus, Dardenne**, **de heer Colin**, **mevrouw Geerts**, **de heren Beirnaert, De Leeuw, Haaze**, blz. 3037.

**APRÈS-MIDI****SOMMAIRE:**

## CONGÉ:

Page 3043.

## EXCUSÉS:

Page 3043.

DÉBAT SUR LE CHÔMAGE ET L'EXCLUSION SOCIALE  
(Reprise):Rapport final de la commission des Affaires sociales. —  
*Oratrice*: **Mme Maximus**, p. 3043.Réponse du gouvernement. — *Orateurs*: **Mme Smet**, ministre  
de l'Emploi et du Travail, **M. Hazette**, **Mmes Delcourt-  
Pêtre**, **Dardenne**, **M. Coene**, p. 3044.**NAMIDDAG****INHOUDSOPGAVE:**

## VERLOF:

Bladzijde 3043.

## VERONTSCHULDIGD:

Bladzijde 3043.

DEBAT OVER DE WERKLOOSHEID EN DE MAAT-  
SCHAPPELIJKE UITSLUITING (Hervatting):Eindverslag van de commissie voor de Sociale Aangelegen-  
heden. — *Spreker*: **mevrouw Maximus**, blz. 3043.Antwoord van de regering. — *Sprekers*: **mevrouw Smet**,  
minister van Tewerkstelling en Arbeid, **de heer Hazette**,  
**de dames Delcourt-Pêtre**, **Dardenne**, **de heer Coene**,  
blz. 3044.

## SÉANCE DU MATIN — OCHTENDVERGADERING

### PRÉSIDENCE DE M. SWAELEN, PRÉSIDENT VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER SWAELEN, VOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.  
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 10 h 10.  
De vergadering wordt geopend om 10.10 uur.

#### EXCUSÉS — VERONTSCHULDIGD

MM. Anciaux, Daras, pour d'autres devoirs, et Vergote, pour raison de santé, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren Anciaux, Daras, wegens andere plichten, en Vergote, om gezondheidsredenen.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

#### WERKLOOSHEID EN MAATSCHAPPELIJKE UITSLUITING

*Voortzetting van het debat*

#### CHÔMAGE ET EXCLUSION SOCIALE

*Continuation du débat*

**De voorzitter.** — Wij hervatten ons debat over de werkloosheid en de maatschappelijke uitsluiting.

Nous reprenons le débat sur le chômage et l'exclusion sociale.

Nous avons le plaisir de compter parmi nous ici les délégués des organisations représentatives des employeurs et des travailleurs.

Wij hebben vanmorgen de gelegenheid om de vertegenwoordigers van de representatieve werkgevers- en werknemersorganisaties te horen.

Het woord is aan mevrouw Geerts.

**Mevrouw Geerts**, nationaal secretaris van het ACV. — Mijnheer de voorzitter, ik wil de Senaat in de eerste plaats feliciteren met het debat dat vandaag en gisteren wordt gevoerd. Dit debat steunt op een verslag dat uitblinkt door grondigheid en volledigheid. Het is positief dat verschillende aspecten rond sociale uitsluiting en werkloosheid in één document worden samengebracht zodat wij ze gezamenlijk kunnen behandelen.

Voor het ACV is en blijft de werkloosheidsverzekering een persoonlijke en gesolidariseerde verzekering voor het moment waarop iemand uitgesloten wordt van arbeid of voor het moment waarop iemand uitgesloten is, omdat hij bijvoorbeeld nog te jong is. De werkloosheidsvergoeding is dus een van de vele instrumenten bij de bestrijding van de sociale uitsluiting, maar mag

volgens ons geen uitsluitingsinstrument op zich zijn. Toch staat de werkloosheidsvergoeding het sterkst onder druk in de sociale zekerheid, hoewel de tak van de werkloosheidsvergoedingen tot de meest gezonde behoorde van het voor kort geldende financieringssysteem van de sociale zekerheid. De werkloosheidsvergoedingen worden voor 98 % betaald door de sociale partners door middel van loonbijdragen. In andere takken van de sociale zekerheid is dit helemaal niet het geval. Dit selfsupporting aspect wordt door de samenleving ondergewaardeerd, wellicht onder druk van de hoge en langdurige werkloosheid.

Wij blijven erbij dat de werkloosheidsvergoeding aan een aantal zaken moet worden gerelateerd, vooral aan inkomen, gezinstoestand en werkwillegheid. Wat het aspect inkomen betreft, moet de werkloosheidsvergoeding voor iedereen voldoende hoog zijn. Indien dit niet het geval is, verliest ze haar legitiem karakter als vervangingsinkomen voor diverse beroepsgroepen. Ik denk in dit verband bijvoorbeeld aan de slachtoffers van een faillissement. Als de werkloosheidsvergoeding niet hoog genoeg is komt het solidariteitsbeginsel in gevaar waardoor de hogere inkomens niet meer zouden willen bijdragen en zichzelf individueel gaan verzekeren. Bij de algemene oproep tot privatisering kan men zich terecht afvragen wie geïnteresseerd is in de privatisering van de werkloosheidsvergoedingen.

De werkloosheidsvergoeding moet ook verbonden zijn aan de gezinstoestand. Hier moet men echter rekening houden met moderne begrippen rond het gezin. In die zin zijn sociale zekerheid en werkloosheid een levende materie. De samenleving verandert, dus de sociale zekerheid, die de risico's moet opvangen, moet voortdurend worden aangepast. Op dit moment is de discriminatie ten aanzien van samenwonenden, vrouwen en alleenstaanden bijzonder groot. Voorts menen wij ook dat het begrip gezinshoofd moet worden herzien. Een gezinshoofd is iemand van wie andere gezinsleden afhankelijk zijn. Men moet er echter rekening mee houden dat het vervangingsinkomen voor een alleenstaand gezinshoofd niet toereikend is.

Ten slotte moet de werkloosheidsvergoeding worden gerelateerd aan werkwillegheid. De werkloosheidsvergoeding is een overbrugging die op dit moment voor te veel mensen nergens toe leidt. Ze is een brug met één zijde en geen overzijde. Aan de werkloosheidsvergoeding mag uitsluitend een eind worden gemaakt bij het vinden van werk. Dit betekent dat de discussie over werkloosheidsvergoedingen noodzakelijk moet worden gekoppeld aan de discussie over een werkgelegenheidsbeleid. Uiteraard bestaan er geen mirakeloplossingen. Er moet een zee van maatregelen worden uitgedokterd, waarbij al de betrokkenen op zoek gaan naar de meest efficiënte oplossing. Aangezien ik

over een beperkte spreektijd beschik, ben ik verplicht dit standpunt toe te lichten aan de hand van enkele trefwoorden, al loop ik hierbij het risico dat mijn betoog eerder sloganmatig en weinig diepgaand zal klinken.

Wij stellen vast dat sectoren en bedrijven al voor een deel een keuze hebben gemaakt uit deze zee van maatregelen van arbeidsdeling, arbeidsgroei en arbeidsbehoud. De vrijkomende marge moet hierbij prioritair worden besteed aan tewerkstelling, in combinatie met een matige loongroei.

De maatregelen moeten gericht zijn op de eigenheid van en op een maximaal rendement voor de tewerkstelling in de sector. Een enkelvoudige oplossing is in die zin dan ook een illusie.

Niet alleen sectoren en bedrijven moeten een keuze kunnen maken, ook individuen hebben dit recht. Er moet hun mogelijkheden worden geboden voor arbeidsdeling en arbeidsbehoud.

Over deze keuzes moet worden onderhandeld met de sociale partners. Zij mogen immers niet zonder meer worden opgelegd. Ook de overheid kan hierbij een rol spelen. Zij kan stimulerend optreden en ervoor zorgen dat de drempels worden verlaagd ten einde arbeidsdeling en arbeidsgroei te bevorderen. De bruto-loonkost kan worden verlaagd door een vermindering van de bijdragen voor de sociale zekerheid op voorwaarde dat er voor alternatieve financiering wordt gezorgd. De overheid moet ook trachten een gunstig klimaat te scheppen, dat het ondersteunen van een groeibeleid en de vraagcreatie binnen het EMU-beleid stimuleert. Op het ogenblik doet het EMU-beleid eerder een neerwaartse spiraal ontstaan tussen de concurrerende landen en gaat het niet gepaard met een vraagcreatie die meer oog heeft voor tewerkstelling.

De overheid moet eveneens zorgen voor coherentie tussen de verschillende maatregelen, voor een grotere solidariteit tussen mannen en vrouwen, tussen generaties en tussen de verschillende doelgroepen.

Ik herhaal dat uit een zee van maatregelen via onderhandelingen de meest efficiënte oplossing wordt gekozen. Het ACV heeft daarbij wel vier prioriteiten, waarover op het ogenblik met de basis wordt overlegd. Deze prioriteiten zijn: ten eerste, vierdagenweek in diverse vormen, aangepast aan de onderneming; ten tweede, recht op deeltijds werk met een goed statuut opdat het ook aantrekkelijk wordt voor mannen; ten derde, het uitwerken van sociale en lokale diensten; en ten vierde, het voeren van een doelgroepenbeleid gericht op de jongeren en de laaggeschoolden. Dit zijn vier kapstokken voor de toekomst in de zee van maatregelen.

Het actief betrekken van de sociale zekerheid in het werkgelegenheidsbeleid heeft tot doel de bruto-loonkost te verlagen, niet de netto-loonkost. Op dit vlak wordt vaak verwezen naar Nederland. Nederland kent echter bijzonder veel compenseren via de fiscaliteit, vermoedelijk omdat het door de aardgaswinning over meer middelen beschikt. Nochtans moeten ook wij in die richting durven denken. In de eerste plaats moeten daartoe de bestaande verlagingen doorzichtiger en meer geharmoniseerd worden gemaakt. Bovendien moeten zij meer worden gekoppeld aan werkgelegenheid en aan voorwaarden. Twee derde van de huidige maatregelen houdt geen rechtstreeks verband met werkgelegenheid.

Het ACV heeft een drietal jaar geleden, toen het debat over de financiering van de sociale zekerheid en het opkrikken van de werkgelegenheid werd aangevat, een plan gelanceerd dat volgens ons nog steeds actueel is en een formule inhoudt voor loonkostverlaging. Met dit plan kunnen verschillende problemen tegelijkertijd worden opgelost. Zo stelden wij voor de loonkost te verlagen door een vermindering van de sociale zekerheidsbijdragen. Een vermindering van de bijdragen voor kinderbijslag of ziekteverzekering met 6 tot 7% zou bijvoorbeeld gepaard kunnen gaan met 4% bijkomende aanwervingen intra muros of extra muros. De Nederlanders hebben in dit verband het mooie begrip « binnen en buiten de poort » gelanceerd.

Het ACV stelt ook voor om de kinderbijslag te veralgemenen voor de hele bevolking. Gisteren nog werd geponeerd dat de sociale zekerheid zich vooral zou moeten toespitsen op haar essentiële rol van arbeidsverzekering en niet meer op de volkrisico's. Reeds drie jaar geleden heeft het ACV voorgesteld om van de

kinderbijslag — en op langere termijn ook van de ziekteverzekering — volksverzekeringen te maken. De middelen die daarbij uitgespaard worden op de loonkost kunnen worden ingezet voor het creëren van bijkomende jobs. De volksverzekeringen kunnen worden gefinancierd via de belastingen die voor alle bruto-inkomens zouden gelden.

Het spreekt voor het ACV vanzelf dat de sociale zekerheid voor een hoog beschermingsniveau moet blijven zorgen, niet alleen om de welvaartsstaat in stand te houden, maar omdat dit tewerkstelling genereert. Binnenlandse bedrijven en markten zijn erg inkomensafhankelijk. Hoge sociale zekerheidsuitkeringen zorgen ervoor dat ook het kwetsbare deel van de bevolking koopkrachtig blijft.

De werkgelegenheid kan voor het ACV ook worden bevorderd via de sociale zekerheidsuitkeringen. Een activering van de werkloosheid en de werkloosheidsuitkeringen impliceert voor ons dat de werkloze er beter van wordt — dus een plaats vindt in de samenleving — en dat nieuwe jobs worden gecreëerd, deels om zwartwerk tegen te gaan.

Wij steunen dan ook de jongste initiatieven om werklozen die langer dan vijf jaar zonder werk zijn aan het werk te zetten in jobs die voorheen niet bestonden, waarbij ze naast hun werkloosheidsvergoeding een loon ontvangen. Voor deze doelgroep moet absoluut iets worden gedaan. Bovendien moet aan langdurige werklozen de kans worden geboden om zelf de boer op te gaan waarbij ze met hun werkloosheidsvergoeding als het ware over de brug komen om werk te vinden en een loon te ontvangen. Hierdoor zouden sociaal-economische projecten door de bedrijven worden opgestart en zouden de werklozen tevens worden geresponsabiliseerd in plaats van gestraft.

Activeren van de werkloosheid impliceert voor het ACV ook dat de werklozen uit de valkuil van de werkloosheid worden gehaald. Met andere woorden de doorstromingsmogelijkheden moeten maximaal zijn, vooral voor mensen die minder dan vijf jaar werkloos zijn. Wij pleiten dus eerder voor arbeidscontracten dan voor een supplement bij de werkloosheidsvergoeding waarbij de betrokkene het statuut van werkloze behoudt.

Voorts is het ACV ook voorstander van een doelgroepenbeleid. Ik denk hierbij aan twee groepen in het bijzonder: ten eerste de jongeren, voor wie preventieve maatregelen moeten worden genomen om te voorkomen dat zij terechtkomen in het circuit van de langdurig werklozen, dat uitzichtloos is. Ten tweede denk ik aan de laaggeschoolden die volgens het senaatsdocument 66% van de werklozen uitmaken.

Ik wil daarbij wel de volgende bedenking maken. Op het ogenblik is de groep laaggeschoolden min of meer bekend. Hij breidt echter steeds verder uit en wij zijn bijzonder bang dat door het feit dat steeds meer hooggeschoolden de jobs van laaggeschoolden innemen, iemand met een diploma van algemeen of technisch secundair onderwijs binnenkort niet langer zal behoren tot de middelmatig geschoolden, maar tot de laaggeschoolden. Daar moeten wij ons op voorbereiden. De vorming moet de ontwikkelingen volgen, maar er ook op anticiperen. Zoals gisteren werd gezegd, moeten wij de kennismaatschappij voorbereiden. Voor ons is het dan ook essentieel dat wij ervoor zorgen dat deze groep niet te sterk uitbreidt, zodat de harde kern van laaggeschoolden, die nu onze grootste zorg is, niet al te groot wordt en dus behandelbaar blijft.

Tot slot wil ik er nog voor pleiten langdurig werklozen als mensen te behandelen en hiermee kom ik bij het sanctiebeleid. Wat ik daarnet heb gezegd, klinkt allemaal gemakkelijk. Wanneer wij de langdurige werkloosheid en de uitsluiting echter in de praktijk bekijken, dan zien wij vaak een opeenhoping van verschillende mechanismen. Het gaat bijvoorbeeld om vrouwen die inderdaad wel willen werken, maar dan hun kinderen in de steek moeten laten en het risico lopen dat deze kinderen geplaatst worden. Alle verschillende uitsluitingsmechanismen waarmee de langdurig werkloze wordt geconfronteerd, kan men slechts opsporen en aanpakken als men aan trajectbegeleiding doet. Het begeleidingsplan was daarvoor bedoeld en wij vragen ons af waarom het niet werd volgehouden. Komt dit niet omdat het te veel in een sanctiesfeer zat in de plaats van in een aanmoedigingsfeer?

Wij zijn dus voorstander van trajectbegeleiding op een brede basis, niet alléén op het vlak van tewerkstelling, maar wel met uitzicht op werk. Wij zijn er immers van overtuigd dat toegang tot de arbeidsmarkt het beste middel is om uitsluiting te vermijden. Indien wij deze toegang voor iedereen kunnen realiseren, dan is artikel 80 absoluut overbodig want dan is er voor iedereen een landschap aan de overkant van de brug.

Wij moeten komen tot een sanctiebeleid waarin een aantal juridische begrippen, zoals *non bis in idem*, en het feit dat men reeds op voorhand verdacht is en zelf moet kunnen bewijzen dat men al het mogelijke heeft gedaan om werk te vinden, niet meer voorkomen. Om de uitsluiting van laaggeschoolden, en eigenlijk van de hele Belgische bevolking te vermijden, is het ook absoluut noodzakelijk de werkloosheidsreglementering eenvoudiger en doorzichtiger te maken. (*Applaus.*)

**De voorzitter.** — Het woord is aan de heer De Leeuw.

**De heer De Leeuw**, nationaal secretaris van het ABVV. — Mijnheer de voorzitter, het ABVV feliciteert allereerst de senaatscommissie voor haar werk rond werkloosheid en sociale uitsluiting. Wij danken u ook dat wij in de Senaat onze standpunten mogen uiteenzetten.

Voor het ABVV is dit debat van het allergrootste belang. Werkloosheid en sociale uitsluiting treffen niet alleen de werkende bevolking, maar vormen ook de kern van het steeds kwetsbaarder worden van onze democratische samenleving.

Om het wetenschappelijk onderbouwd gedeelte aan te vullen willen wij de aandacht vestigen op een aantal recente cijfers van Eurostat. Daaruit blijkt dat de twaalf Europese Lid-Staten die in 1980 gemiddeld 24,3% van het bruto binnenlands product aan sociale uitgaven besteedden, in 1994 hieraan 28,6% uitgaven. Dit is dus 4,3% meer. In dezelfde periode van 15 jaar daalden de sociale uitgaven in België van 28% naar 27% van het bruto binnenlands product. België geeft daarmee aan sociale uitgaven 1,6% minder uit dan het Europese gemiddelde, 3,8% minder dan Duitsland, 3,5% minder dan Frankrijk en 5,3% minder dan Nederland.

In dezelfde periode daalden de uitgaven voor werkloosheidsuitkeringen en tewerkstelling met 0,6% van het bruto binnenlands product, terwijl deze uitgaven in Europa met 2,8% stegen. Uit de door de sociale partners goedgekeurde overzichtstabellen van de Nationale Arbeidsraad inzake de uitgaven voor prestaties in de sociale zekerheid kunnen wij afleiden dat België in het begin van de jaren 80 2,6% van zijn bruto binnenlands product uitgaf aan de werkloosheidsverzekering, in 1996 is dat nog slechts 1,99%.

Uit een simulatie op grond van de wetgeving van 1980 blijkt dat samenwonende langdurig werklozen vandaag gemiddeld 23 403 frank per maand zouden ontvangen; in realiteit moeten ze het vandaag stellen met het forfait van 12 532 frank.

Als wij bij deze simulatie rekening houden met de uitsluitingen wegens langdurige werkloosheid van de laatste vijf jaar, dan beloopt de inlevering van deze groep 77%. De uitkeringen van samenwonende werklozen vallen na een jaar terug op 55% en vervolgens, na een periode van drie maanden per gewerkt jaar, op 35%. De uitgaven voor de samenwonende langdurige werklozen liggen vandaag drie kwart lager dan wat ze zouden geweest zijn met toepassing van de wetgeving die van kracht was voor 1981.

Wij kunnen ons inderdaad afvragen of wij niet tussen wal en schip belanden: een sterk uitgehold verzekeringsstelsel met lage percentages en een zeer laag loonplafond.

Daarnaast bestaat een bijna volledige feitelijke beperking in de tijd door de uitsluitingen wegens langdurige werkloosheid.

In het huidig onevenwichtig klimaat kan echter worden gevreesd dat door elke hervorming, zoals bijvoorbeeld de invoering van het Nederlands model, de lasten van de crisis en van de sanering van het budget nog meer op de schouders van de werklozen zullen terechtkomen. Wij pleiten dus voor de afschaffing van artikel 80, wetende dat de huidige reglementering werklozen die een passende dienstbetrekking aangeboden krijgen maar die weigeren, streng en zelfs te streng bestraft.

Ik wil nog een cijfer uit Eurostat aanhalen. Zonder in ongepast triomfalisme te vervallen, zijn wij ervan overtuigd dat dankzij zijn sociale zekerheid België de armoede op een relatief doeltreffende wijze bestrijdt, maar het zal dit slechts kunnen blijven doen als het systeem van de sociale zekerheid een echt verzekeringsstelsel blijft. Met 508 000 gezinnen onder de armoedegrens ligt het armoedeniveau in ons land op 13% tegenover 17% in het Europa van de Twaalf. België kent dus het tweede laagste armoedeniveau, na Denemarken en ex aequo met Duitsland.

Nochtans is het enige echte en eerlijke debat over maatschappelijke uitsluiting van langdurige werklozen dat van werkgelegenheid.

De harde kern van de uitsluiting valt niet te situeren bij de uitgesloten. De uitsluiting bestrijkt immers diverse situaties. Ze is vooral een dynamisch proces dat des te meer mensen bedreigt naarmate de werkgelegenheid zeldzamer en onzekerder wordt. Om het verschijnsel van de uitsluiting op te lossen moet het kwaad van de werkloosheid bij de wortels worden aangepakt.

Zoals aangetoond werd door de werkzaamheden van de commissie, via de beschrijving van de vier sociaal economische modellen, zijn de sociale verschijnselen niet het resultaat van een of ander determinisme, maar wel van politieke beleidskeuzes. Wij moeten dus bepalen welke samenleving wij willen en een globaal beleidsproject op middellange en lange termijn definiëren, maar tevens moeten wij ook concreet nadenken over meer gerichte oplossingen, haalbaar op korte termijn.

De sterkte van een ketting wordt gemeten aan de weerstand van haar zwakste schakel. Ook de cohesie van een samenleving moet bij haar zwakste burgers worden gemeten. Bij de werkende bevolking is er een traag verloopend uitsluitingsproces. Nieuwe technologieën, deregulering en mondialisering veranderen grondig de positie van de loontrekkenden.

De resultaten van de wetenschappelijke onderzoeken van mevrouw De Lathouwer van het Centrum voor Sociaal Beleid van het HIVA en van de Hoge Raad voor Financiën, zijn goed in kaart gebracht. Dit deel van het verslag staat in schril contrast met het eerder ideologische verslag van de OESO over België.

Het valt ons trouwens op hoe het debat «langdurige werkloosheid en maatschappelijke uitsluiting» in het verslag op een bepaald moment wordt afgeleid naar de vraag of de werkloosheidsverzekering dient te worden veranderd en naar de keuze tussen een maatschappijmodel met lage werkloosheid en hoge armoede, zoals in de Verenigde Staten, of met hoge werkloosheid en een goede sociale bescherming.

Nochtans blijkt uit de studie van het Centrum voor Sociaal Beleid dat de Scandinavische landen erin slagen een hoge tewerkstelling te koppelen aan zeer weinig armoede. Het is eigenaardig vast te stellen dat de budgettaire moeilijkheden in enkele van deze landen voldoende zijn om al het positieve in hun systeem, bijvoorbeeld een gegarandeerd jobaanbod voor langdurig werklozen, uit de kijker te houden.

Als uit het Angelsaksisch model twee lessen kunnen worden getrokken dan is het ten eerste dat de explosieve evolutie van de ongelijkheden niet het gevolg is van een van oudsher bestaande trend, maar wel van een verandering van het sociaal contract. Ten tweede, dat Europa zijn politieke lethargie achterwege moet laten om een coöperatief en voluntaristisch economisch beleid te voeren.

Het ABVV heeft steeds de klemtoon gelegd op de noodzaak om op Europees niveau een meer coöperatief economisch beleid te voeren, om de spiraal van de competitieve deflatie te vermijden en met overleg een heropleving te bewerkstelligen. Bovendien moet rekening worden gehouden met de mogelijkheden die door een vormingsbeleid en door de vermindering en de herverdeling van de arbeid kunnen worden gecreëerd.

Il ne s'agit pas tant d'introduire à court terme une réduction linéaire du temps de travail que de favoriser activement l'aménagement et la réduction du temps de travail.

Il ne s'agit donc pas d'imposer une réduction du temps de travail mais bien de négocier en tenant compte des spécificités des secteurs et des entreprises.

Dans cette optique, l'étude du Bureau fédéral du Plan relative à une application de la loi «Robien» en Belgique, a montré qu'une mesure liant réductions de cotisations sociales patronales et réductions collectives du temps de travail soutenait parfaitement la comparaison et apparaissait même moins coûteuse que d'autres mesures telles que la réduction linéaire des cotisations sociales ou les réductions «bas salaires».

Cette remarque ne signifie pas que nous soyons partisans inconditionnels d'une transposition de la loi française dans la législation belge. Nous privilégions au contraire la concertation sociale sur l'interventionnisme, nous sommes attentifs à l'impact de pareille mesure sur le financement de la sécurité sociale et enfin, nous sommes conscients de la nécessité d'insérer ce type de mesure dans un éventail plus large de mesure. De plus, la loi Vande Lanotte pourrait répondre en grande partie aujourd'hui à ces propositions.

En matière de réduction des cotisations sociales, il y a lieu de garantir l'impact sur l'emploi et donc de réduire au maximum les effets d'aubaine et de substitution. De même, il convient de favoriser les mesures ciblées par rapport aux mesures de réduction linéaire des cotisations sociales.

On pourrait reconnaître certains problèmes liés au système belge de financement de la sécurité sociale: intervention réduite des pouvoirs publics et charges importantes sur le facteur travail. Mais réduire les charges sur le facteur travail ne peut conduire à une diminution des dépenses sociales. Cela entraînerait, comme la commission l'a bien démontré, un coût social élevé en termes de moindre protection sociale en général et d'augmentation de la précarité et de la pauvreté en particulier. Il convient donc de réfléchir aux sources de financement alternatif en gardant à l'esprit le déséquilibre existant en Belgique entre l'imposition du travail et l'imposition du capital et la nécessité d'aller vers une fiscalité environnementale plus ambitieuse, c'est-à-dire la taxe énergie/CO<sub>2</sub>. D'autres suggestions telles qu'un rééquilibrage des charges entre entreprises à haute intensité de main-d'œuvre et les autres entreprises ou l'imposition des flux d'information — bit tax — sont des pistes qui méritent à tout le moins une attention soutenue. Enfin, il convient dans ce dossier du financement alternatif de garder à l'esprit que celui-ci doit non seulement servir à diminuer les cotisations sociales mais également créer des moyens supplémentaires pour faire face aux besoins nouveaux tout en maintenant une maîtrise des dépenses.

Une série de besoins sociaux et collectifs ne sont pas suffisamment rencontrés tels que garde des enfants, aides aux personnes, protection de l'environnement, logement social. Il convient donc de favoriser le développement de ces services et de l'économie sociale en général tout en garantissant aux travailleurs impliqués un statut et un minimum de garanties et de protections sociales. Il convient donc d'assurer que ce type de travail puisse constituer un réel vecteur d'intégration au sein de la société et non représenter le maintien dans un no man's land entre travail et assistance.

Opkomen voor een samenleving die aan elkeen gelijke kansen biedt is niet alleen een morele plicht, maar heeft tevens een sociale en economische basis. Zoals uit vele studies blijkt zijn de bestrijding van de ongelijkheden en de actie voor sociale cohesie ten volle gewettigd, ook met het oog op het creëren van een gunstig klimaat voor het bedrijfsleven en voor de werkgelegenheid. Als men ernaar streeft de democratie te vrijwaren en te bevorderen, zijn sociale ongelijkheden schadelijk voor de economische groei en vormt de sociale cohesie een niet te onderschatten competitiviteitsfactor.

Uit de gegevens, zowel van Eurostat over de inkomensverdeling als van de OESO over de verdeling van de lonen, blijkt dat België behoort tot de landen met de minste ongelijkheid. De neoliberale recepten van de OESO kunnen misschien wel werkgelegenheid scheppen, maar de vraag is tegen welke prijs en met welke sociale politieke en economische gevolgen op lange termijn. Werk is geen koopwaar. Het is illusoir en gevaarlijk te geloven dat de werkloosheid opgeslorpt kan worden door op de arbeidsmarkt de markt wetten vrij en onbeperkt te laten spelen. Werk is het middel bij uitstek om de mensen in de samenleving te integreren, het is de grondslag van het economisch en sociaal burgerschap, via het loon, het statuut en de sociale bescherming.

Het ABVV heeft enkele voorstellen geformuleerd om de kantjes hier en daar nog wat af te ronden. Het stelt bijvoorbeeld voor het belastingkrediet voor kinderen ten laste van beter verdienenden af te toppen ten voordele van de invoering van een *non wastable* belastingkrediet en een verhoogde kinderbijslag voor de risicogroepen. Op de allerhoogste pensioenen zou een hogere solidariteitsbelasting kunnen worden geheven ten voordele van de verhoging van minimumpensioenen, onder andere voor de deeltijds werkenden. Veel valt uit dit alles echter niet meer te halen, zeker niet in de reeds tot op het bot afgeschaapte werkloosheidsverzekering.

Daarom moeten wij waakzaam blijven en mogen wij niet in de valstrik van de sociale bijstand trappen. Dit zou de sociale zekerheid immers in het gedrang kunnen brengen. Onder de dekmantel van meer doeltreffendheid door een meer doelgerichte hulp aan de uitgesloten, scheidt men valkuilen waardoor men in de armoede en de uitsluiting valt en zet men de deur open voor egoïsme en voor afbraak van de sociale zekerheid.

Het ABVV bevestigt ook hier dat het gehecht is aan en opkomt voor een samenleving met meer rechtvaardigheid, gelijkheid, vrijheid en democratie. Ons politiek project is vooruitstrevend. Het ABVV zal ook in de toekomst zijn rol van tegenmacht spelen, want dit is onontbeerlijk voor de goede werking van de democratie. (*Applaus.*)

**De voorzitter.** — Het woord is aan de heer Haaze.

**De heer Haaze,** voorzitter van het ACLVB. — Mijnheer de voorzitter, in de eerste plaats wil ik de Senaat feliciteren met dit initiatief. Het is inderdaad zeer nuttig samen een aantal vaststellingen te doen en minstens gedeeltelijk ook samen een referentiekader te creëren dat de onderlinge verstaanbaarheid kan bevorderen. Ik zeg dit op gevaar af beschuldigd te worden van een zekere naïviteit.

Tijdens de debatten van gisteren viel het mij op dat het blijkbaar bijzonder moeilijk is het probleem van de werkloosheid te beperken tot de reële problemen die zich in de maatschappij voordoen. Spreken wij over het globale probleem van de werkloosheid of over dat van de maatschappelijke uitsluiting van de langdurig werklozen? In de debatten van de namiddag werd vrij vlug overgeschakeld naar het algemeen werkgelegenheidsbeleid en het algemeen economisch beleid dat in België moet worden gevoerd. Ook ik zal deze beide thema's behandelen, zij het dat ik de nadruk vooral zal leggen op een beleid gericht op de meest kwetsbare groep van de werkzoekenden, namelijk de langdurig werklozen.

Ik wil beginnen met een aantal vaststellingen.

Sociaal-professionele inschakeling is de belangrijkste factor die de huishoudens behoedt voor armoede. Duurzame arbeid moet het hoofddoel zijn van elk beleid gericht op armoedebestrijding. Huishoudens met een werkloos gezinshoofd lopen gemiddeld tienmaal meer kans om in armoede te vervallen dan huishoudens met een werkend gezinshoofd. Ongehuwden, weduwen, weduwnaars, gescheidenen lopen eveneens een hoger risico in langdurige werkloosheid en in armoede te vervallen. Het spreekt voor zich dat bij cumulatie van al deze risicofactoren het risico enorm toeneemt. Het moet dus mogelijk zijn een risicoprofiel op te maken.

Dit biedt een aantal perspectieven voor de eventuele aanpassing van artikel 80 van onze wetgeving op de werkloosheid. Dat één op twee actieven niet kan deelnemen aan de arbeidsmarkt blijft een sociale tijdbom. De sociaal economische kloof tussen hoog- en laaggeschoolden wordt steeds groter, met tot gevolg een voortschrijdende marginalisering van de laaggeschoolden en een groter wordend risico op een duale maatschappij.

Laten wij ons even buigen over het beleid dat de jongste jaren gevoerd werd inzake werkgelegenheid. Dit beleid werkt soms sanctionerend. Artikel 80 is hiervan het bewijs. Het bestempelt, laten wij dit niet verbergen, de werklozen nog altijd als schulddigen. Gisteren sprak een eminent professor nog over: *Jugez le comportement*. De filosofie van artikel 80 gaat nog altijd uit van de plicht tot inzet zonder dat daaraan een recht op inschakeling wordt gebonden. Het artikel bewijst dat er enkel tot actie, namelijk tot uitsluiting, wordt overgegaan wanneer de werkloze een

financieel probleem vormt. Artikel 80 legt dus heel duidelijk de nadruk op de langdurig werklozen als financieel probleem voor onze samenleving.

Het beleid werkt soms symptoombestrijdend. Er komt slechts actie wanneer een ongeval reeds gebeurd is, wanneer vastgesteld wordt dat iemand langdurig werkloos is. Het beleid steunt soms meer op geloof dan op studies of ervaring. De lage lonen zijn hiervan een voorbeeld. Men gaat ervan uit dat laaggeschoolden door deze lage lonen op termijn gemakkelijker en heel snel of sneller dan nu, werk zullen vinden. Nochtans, en gelukkig, maakt de OESO niet alleen rapporten over de financiële situaties van landen. Er is ook een degelijk rapport van de OESO over werkgelegenheid en werkloosheid dat heel duidelijk stelt dat er geen bewezen correlatie is tussen lage lonen en werkloosheid, dat lage lonen niet automatisch leiden tot meer jobs, dat de werkloosheid van kwetsbare groepen niet lager is in landen met veel laag betaalde jobs. Het beleid rekent nu reeds op het effect van kostenverlaging als stimulans voor het creëren van arbeid. Maribel, lage lonen, loonmatiging, zijn daarvan treffende voorbeelden.

Het beleid heeft ervoor gezorgd dat ook op het vlak van ondernemingen en sectoren flexibiliteit en arbeidsherverdeling bespreekbaar worden. Hierdoor kunnen rechtstreeks betrokken personen in onderling overleg belangrijke, concrete en duurzame afspraken maken. Gisterenmorgen werden voorbeelden gegeven van de manier waarop andere landen omgaan met het probleem van de werkloosheid en de werkgelegenheid. Naargelang de sympathie van deze of gene werd gerefereerd naar de Verenigde Staten, naar Nederland, naar Denemarken of naar andere landen die het zagezegd veel beter doen dan België.

Laten wij het voorbeeld van de Verenigde Staten nemen. Uiteraard zijn er heel wet statistieken die aanleiding kunnen geven tot een discussie over de vraag of het nu de werkloosheid is of de armoede die het grootste probleem vormt. Zelfs in de Verenigde Staten worden er loonsubsidies verstrekt aan alleenstaande moeders. Zelfs in de Verenigde Staten geeft men toe dat de vrije markt niet in staat is de heel kwetsbare groepen aan werk te helpen. Ik ben als man bijna beschaamd om het te zeggen, maar in de Verenigde Staten, het land waar geld alles domineert, is een van de middelen voor mannen om aan de werkloosheid te ontsnappen, het gezin in de steek laten.

Denemarken heeft door de overheid gesteunde arbeidsplaatsen en scheidt werkgelegenheid voor ouderen en gehandicapten.

Nederland heeft buurtdiensten en een systeem van contracten waarbij schoonmaakbedrijven mensen aan werk kunnen helpen als deze bij particulieren kunnen werken op basis van een particulierencontract.

België heeft een beleid gericht op specifieke doelgroepen langs de weg van de PWA's, voordeelplannen, begeleidingsplannen enzovoort. Niet alleen een algemeen beleid is belangrijk en moet worden besproken, maar voor een aantal doelgroepen zijn specifieke maatregelen nodig.

Uit de discussie over de maatregelen die worden genomen betreffende de werkgelegenheid en de werkloosheid, blijkt heel duidelijk dat een algemene evaluatie noodzakelijk is om te komen tot een bijgestuurd werkgelegenheidsplan, in overleg met alle betrokkenen. Niettegenstaande de vele maatregelen blijft de werkloosheid in ons land immers onaanvaardbaar hoog. Minstens daarover zal België tot een consensus moeten komen. Bij de bestrijding van de werkloosheid moet een duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen de klassieke, de structurele en de conjuncturele werkloosheid.

Loonkost, deeltijdse arbeid, arbeidsherverdeling, arbeidsduurvermindering en economische groei horen thuis in een discussie over de conjuncturele en klassieke werkloosheid die slechts de helft van onze totale werkloosheid uitmaken. Deze maatregelen dienen om het verdringen van ongeschoolden, oudere werkzoekenden en dergelijke meer door geschoolden en jongeren, te neutraliseren. Voor de structurele werkloosheid moeten nog andere specifieke maatregelen worden getroffen. De discussies over de problemen van maatschappelijke uitsluiting en armoede moeten afzonderlijk worden gevoerd.

Elk plan met betrekking tot de verlaging van de loonkost, moet klare antwoorden geven op een aantal vragen zoals hoeveel, hoe financieren, binnen welke termijn en met welk tewerkstellingseffect? Alleen op die manier kan een consensus worden bereikt.

De structurele werkloosheid moet worden bestudeerd in het kader van de nieuwe grondwettelijke rechten, namelijk het recht op behoorlijke huisvesting, het recht op arbeid enzovoort. Gisterenmorgen sprak men over *le droit à l'utilité sociale*. Er moet rekening worden gehouden met de oorzaken en de gevolgen van de structurele werkloosheid op het gebied van inkomen, huisvesting, onderwijs, gebruik van collectieve voorzieningen, gezondheid, positie op de arbeidsmarkt, rechtsbedeling en bereikbaarheid van informatie.

Mijnheer de voorzitter, sta mij toe tot slot van mijn betoog een aantal speciale aandachtspunten naar voren te schuiven met betrekking tot de structurele werkloosheid. Een opsporingsbeleid en het vroegtijdig detecteren van risicogroepen aan de hand van een risicoprofiel zijn zeker mogelijk. Daardoor kan worden opgetreden vooraleer mensen in de langdurige werkloosheid terecht komen. Een begeleidingsaanbod, scholing, omscholing, arbeidsbemiddeling, het aanbieden van werk en ervaring zijn uiteraard meer dan nodig, maar moeten gepaard gaan met een recht op inschakeling. Voor de structureel werklozen is een specifieke creatie van arbeidsplaatsen nodig. Het moet hier uiteraard gaan over reguliere en voltijdse arbeid en daarvoor zijn er heel wat mogelijkheden. Het volstaat creatief te zijn om deze mogelijkheden te ontdekken en te ontwikkelen. Ik denk bijvoorbeeld aan buurtdiensten, de dienstensector, de verzorgingssector, de persoonlijke dienstverlening, maar ik meen dat daarover al genoeg is geschreven door onze academische instituten.

Er is de aanpak van de informele economie. Ramingen geven aan dat 20 % van het bruto binnenlands product informele arbeid betreft.

Naast een repressief optreden waarover veel wordt gesproken, kan voor degenen die misschien verplicht zijn om in die informele economie te werken, aandacht voor het probleem van de werknemerslasten op lage lonen en aandacht over het effect van de inkomensafhankelijkheid van de uitkering, een oplossing bieden. Tot nu toe werd zwart werk enkel aantrekkelijker gemaakt.

Maatschappelijke uitsluiting kan worden vermeden door vrijwilligerswerk te stimuleren. In heel wat sectoren wordt gewacht op mensen die zich willen en kunnen inzetten. Ik denk hier aan de sportsector, de culturele sector, de verzorgingssector en dergelijke. De reglementering inzake kostenvergoeding zorgt er momenteel voor dat heel wat mensen het risico lopen om hun werkloosheidsuitkering te verliezen wanneer zij zich via werk in deze sectoren proberen nuttig te maken in de maatschappij. Het recht op een werkloosheidsuitkering vervangen door een aanbod van bijstand is voor ons totaal uitgesloten.

Onder meer mevrouw Cantillon heeft gisteren een oproep gedaan om met alle betrokkenen een nieuw sociaal contract op te stellen. Het is belangrijk dat we hierbij kunnen vertrekken vanuit een gezamenlijke analyse van de economische, sociale, demografische, technologische, geopolitieke en andere oorzaken van de huidige werkloosheid. Daartoe is het initiatief zeker een goede aanzet. Ik hoop dat de Senaat het goede voorbeeld blijft geven en straks de strijd tegen de werkloosheid tot prioriteit nummer één uitroept. De bevolking wacht hierop. (*Applaus.*)

**De voorzitter.** — Het woord is aan de heer Beirnaert.

**De heer Beirnaert,** administrateur-directeur-generaal van het VBO. — Mijnheer de voorzitter, ik feliciteer de Senaat met zijn initiatief. In België bestaat de behoefte aan een fundamenteel debat over de evolutie van de werkloosheidsverzekering en haar functie als maatschappelijk vangnet. Het is moeilijk om dit debat zonder passies of vooroordelen te voeren. Het is de grote verdienste van de Senaat een aanzet te geven tot een dergelijk debat. In mijn gelukwensen wil ik speciaal mevrouw Maximus, de voorzitter van de commissie en mevrouw Cantillon, de rapporteur vernoemen, omwille van hun stimulerende invloed.

Vooraleer de visie van het VBO op de werkloosheidsverzekering en haar functie als maatschappelijk vangnet weer te geven, herinner ik aan de uitgangspunten van het VBO over de modernisering van de sociale zekerheid. Deze uitgangspunten vormen het referentiekader van waaruit wij onze voorstellen in verband met de werkloosheid hebben opgebouwd. Verder wijs ik op de behoefte aan specifieke tewerkstellingsmaatregelen voor de niet- of laaggeschoolden op de arbeidsmarkt.

Het eerste uitgangspunt is dat de stijging van de sociale zekerheidsuitgaven de economische groei stelselmatig overtreft. In de periode 1990-1996 steeg het BBP met 26,5 %, de sociale prestaties met meer dan 35 % en de diverse inhoudingen met ongeveer 35 %. Indien men niet steeds opnieuw verplicht wil worden om op subtiele of minder subtiele manier geld te pompen in de financiering van de sociale zekerheid, zal men de uitgaven in België in overeenstemming moeten brengen met de economische mogelijkheden en ze stelselmatig aanpassen aan de economische groei.

Een tweede vaststelling is dat de financiering van de sociale zekerheid te zwaar weegt op de factor arbeid. 67 % van onze uitgaven voor sociale protectie worden gedekt door bijdragen op het loon. In de drie referentelanden — Duitsland, Frankrijk en Nederland — gaat het gemiddeld om 64 % en in Nederland om 57 %. In het verslag wordt opgemerkt dat de werkloosheidsverzekering nagenoeg integraal door bijdragen wordt gefinancierd, hoewel het algemeen beheer dit camoufleert. Zoals in het verslag wordt onderstreept, weegt deze toestand op de werkgelegenheid, vooral op de onderkant van de arbeidsmarkt.

Een derde vaststelling betreft het gebrek aan doorzichtigheid. Het is volkomen onduidelijk wie waarvoor verantwoordelijk is. De werkloosheidsverzekering is de beste illustratie van een hybride en ondoorzichtig systeem.

Ten slotte munt het Belgische systeem uit door zijn doeltreffendheid in de armoedebestrijding en de strijd tegen de bestaansonzekerheid. Dit moet zo blijven. De werkloosheidsverzekering fungeert als maatschappelijk vangnet. De vraag is echter of ook hier niet meer klaarheid moet worden geboden.

Monsieur le président, j'en viens au deuxième point qui concerne les propositions de la F.E.B. en matière d'assurance chômage.

La fonction initiale de l'allocation de chômage est de fournir une garantie de revenus de remplacement aux personnes involontairement privées d'emploi. Or, force est de constater que sur cette fonction qui fonde le système sont venues se greffer d'autres fonctions qui relèvent de politiques diverses: promotion de la redistribution du travail, retrait précoce du marché du travail, politique familiale — d'une façon déguisée, on verse des indemnités à la mère au foyer —, politique générale de prévention de la pauvreté et de la précarité. Faut-il encore ajouter le financement du bénévolat, de l'aide au développement, les aides aux secteurs culturels et sportifs et à des enseignants? Je constate que l'assurance chômage tend à devenir un filet de protection sociale, une assurance multirisques par ailleurs financée de façon prépondérante, quasi intégralement par des cotisations sur le travail en d'autres termes par la solidarité employeur-travailleur. De plus en plus de personnes bénéficient d'indemnités sans avoir jamais contribué au financement.

En outre, le système connaît de fortes interactions financières avec d'autres secteurs. Le droit aux allocations de chômage crée, par la technique des assimilations, des droits dans d'autres secteurs.

La F.E.B. plaide dès lors pour une réforme qui introduit plus de transparence dans le régime. Elle propose d'abord de distinguer dans l'indemnisation ce qui relève de l'assurance chômage à financer uniquement par des cotisations et ce qui relève de la solidarité des citoyens. L'octroi de droits dans la période de l'assurance serait lié au passé professionnel. Je constate que les trois pays qui nous servent de références — l'Allemagne, la France et les Pays-Bas — connaissent tous les trois un système qui fait se succéder dans le temps des systèmes d'assurance et des systèmes de solidarité.

Een dergelijke systeem creëert meer cohesie dan ons huidige stelsel. Artikel 80 kan in feite worden beschouwd als een stelsel van gewaarborgd gezinsinkomen voor langdurig werklozen wier

gezinsinkomen lager is dan de vastgestelde grens. Terwijl in andere landen een stelsel geldt van bijstand — Duitsland noch Nederland kunnen toch niet worden bestempeld als asociale landen — eindigt het eerste tijdvak bij ons niet na een periode van verzekering, maar na een periode die anderhalve keer de duur van de gemiddelde werkloosheid van de subregio bedraagt. De regeling staat volkomen los van het verzekeringsaspect. Dit is te wijten aan het hybride karakter ervan.

Professor Cantillon heeft echter terecht opgemerkt dat de toepassing van het Nederlandse systeem, maar met Belgische bedragen, de bestaansonzekerheid zal verhogen. Het kan niet de bedoeling zijn de «bestaansonzekerheid» te vergroten. Nederland en Duitsland zijn evenwel goede voorbeelden van systemen die functioneren zonder de bestaansonzekerheid te verhogen. Mevrouw Cantillon beweert dat de toepassing van het Nederlandse systeem met Nederlandse bedragen geen enkele besparing oplevert. Het voorstel van het VBO kan uiteraard niet in houthakkersstijl worden ingevoerd, maar vereist een fundamenteel debat en een zorgvuldig onderzoek. Wij zijn daar klaar voor.

Laten wij elkaar echter niets wijsmaken. Zolang er geen duidelijke, coherente werkloosheidsverzekering is, zal men het in ons land moeten blijven stellen met artikel 80 in al zijn ambiguïteit. Artikel 80 bevat de facto een selectieve beperking in de duur van de uitkeringen, bij een regeling die principieel zonder beperking van duur is. Het wil een correctie zijn van een manke controle op de beschikbaarheid en een begeleidingsplan, zodat men het zoekgedrag moet gaan doorlichten van mensen die vaak al vervreemd zijn van de evolutie op de arbeidsmarkt. Het corrigeert mankementen in de beschikbaarheid van werkzoekenden. Het is de facto een bijstandsregeling en een werkloosheidsverzekering. Het wil een instrument zijn van armoedebestrijding en een regeling die nagenoeg integraal gefinancierd wordt door professionele solidariteit. Als men dus niet uit bepaalde ambiguïteiten geraakt, zal men moeten blijven leven met dit ambiguë artikel 80.

Het laatste onderdeel van mijn toespraak betreft de noodzaak aan specifieke maatregelen. Zoals in het verslag terecht wordt gesteld, is het uitkeringsaspect het passieve onderdeel van het verhaal. Er moet echter evenzeer aandacht worden geschonken aan het actieve onderdeel ervan. De werkgelegenheidspolitiek in ons land vormt een debat op zich. Het treft mij dat ons land zijn werkgelegenheidspolitiek te veel voert vanuit de werkloosheidsbestrijding, terwijl Nederland dit doet vanuit de dynamiek van de arbeidsmarkt. De evolutie van de werkgelegenheid is het gevolg van ruimere bewegingen. Het is het saldo van het aantal jobs dat wordt gecreëerd in nieuw opgerichte bedrijven, het verlies aan jobs in gesloten bedrijven, het bijkomend aantal jobs in bestaande bedrijven en het verlies aan jobs in bestaande bedrijven.

Om een idee te geven van de omvang van dit fenomeen ben ik gaan neuzen in cijfers. Volgens de RSZ werden in 1994 netto 12 499 jobs gecreëerd. Dit is het saldo van 111 000 nieuwe jobs in nieuwe bedrijven, het verlies van 103 000 jobs in gesloten bedrijven, 117 000 aanwervingen in bestaande bedrijven en het verlies van 113 000 jobs in bestaande ondernemingen.

De netto aanwervingen in 1994 bedroegen exact 5 % van de bruto aanwervingen. Een werkgelegenheidspolitiek moet dus worden gevoerd op de vier polen waar werkgelegenheid ontstaat. Daarom zeg ik de vertegenwoordigers van de vakbonden dat wanneer zij zich alleen baseren op aanmoedigingen tot netto aanwervingen die door de distorsie van de concurrentie evenveel jobs verloren doen gaan in bestaande bedrijven, het saldo nul bedraagt. Er moet op de vier polen worden gewerkt. Nederland, Ierland en Noorwegen zijn schitterende voorbeelden. In het Nederlandse model valt vooral de aangehouden loonmatiging op en een proces van arbeidsherverdeling dat voortspruit uit het bedrijfsleven zelf en niet het gevolg is van gebod- en verbodsbepalingen.

Ook Nederland bewijst echter dat naast algemene maatregelen, hoe succesvol ook, de behoefte blijft bestaan aan specifieke maatregelen voor de niet- of weinig bemiddelbaren op de arbeidsmarkt. Een algemene bijdragevermindering is noodzakelijk in ons land, maar stelt ons niet vrij van specifieke verminderingen voor de meest kwetsbaren op de arbeidsmarkt. Het jongerenbanenplan en het voordeelbanenplan van minister Smet hebben de efficiëntie ervan bewezen, want ook werkzoekenden met meer dan twee jaar



werkloosheid zijn dankzij deze specifieke aanmoediging aan bod gekomen. Ook tegenover de idee van de activering van de werkloosheidsuitkeringen met het oog op het behoud van weinig productieve jobs in de bedrijven, sta ik zeer positief.

Mijnheer de voorzitter, hoe kan ik mijn toespraak beter afsluiten dan met het herinneren aan de oproep van VBO-voorzitter Karel Boone, die in een brief aan 2 000 bedrijfsleiders heeft gepleit voor het valoriseren van de bestaande instrumenten van aanwerving en dit ondanks de vele obstakels die de aanwervingspolitiek in ons land blijven bemoeilijken. (*Applaus.*)

**M. le président.** — La parole est à M. Colin.

**M. Colin**, secrétaire général de la Fédération nationale des Unions de classes moyennes. — Monsieur le président, en tant que représentant de l'Union des classes moyennes, je voudrais vous faire part dans ce débat d'un certain nombre de préoccupations relatives à la problématique des P.M.E. et des indépendants.

Dans notre pays, l'emploi ne se résume pas uniquement aux emplois salariés et le chômage n'est pas la seule forme d'inactivité qui frappe une seule catégorie sociale. Une approche superficielle de la question pourrait amener, à première vue, le représentant d'une organisation patronale à souligner que la vocation des entreprises n'est pas de se préoccuper directement de la question de l'exclusion sociale sauf, peut-être, sous l'angle du chômage et, encore, du point de vue, peut-être trop limité, de son financement. Ce serait évidemment aller beaucoup trop loin car rien ne peut se développer dans les entreprises et les P.M.E. sur la base d'un tissu social en difficulté. Des aspects aussi prosaïques qu'une demande suffisante, un revenu suffisant pour la population, une situation économique stable et une sécurité d'existence le démontrent assurément. On ne réglera pas le problème, par exemple, des sans-domicile qui obstruent les passages commerciaux ou les devantures des magasins en se contentant de les faire circuler! Il convient plutôt de réunir les conditions en vue d'éradiquer l'exclusion.

Je voudrais attirer votre attention sur le fait que la nouvelle pauvreté résulte des nombreux bouleversements économiques, industriels et commerciaux qui ont touché nos régions, singulièrement les régions de vieilles industries. Par ailleurs, la relative ouverture de la Belgique aux marchés extérieurs, aux influences commerciales et notre absence de protectionnisme jouent également un rôle en la matière. À cet égard, l'apparition de l'euro va encore nous compliquer la tâche. À la difficulté de comparer des offres de produits et de services dans des monnaies différentes, s'ajoutera désormais l'écueil d'un étalon monétaire unique. Nous saurons directement, à distance, ce que coûtent les biens. Dès lors les différences défavorables de la Belgique seront encore plus perceptibles à l'étranger.

L'accroissement continu des charges freine l'activité économique particulièrement le développement de l'activité indépendante.

Comment agir contre l'exclusion sociale? Nous pouvons certainement nous efforcer d'offrir le plus grand nombre d'emplois possibles compte tenu d'une situation économique donnée. À cet égard, l'évolution de l'emploi dans notre pays montre que, dans leur ensemble, les P.M.E. fournissent pratiquement 50 % de l'emploi dans le secteur privé. En prenant en considération les indépendants, nous atteignons les 55 %, voire les 60 %.

Quelles sont actuellement les possibilités d'embauche offertes par les entreprises? En Wallonie, le F.O.R.Em. estime que pour dix emplois offerts, huit le sont par des P.M.E. Par conséquent, aucune politique en faveur de l'emploi, aucune politique de lutte contre le chômage ne pourra atteindre son objectif en négligeant ces éléments. Dès lors, il est indispensable de reconnaître la part prépondérante des P.M.E., de leur accorder la place qui leur revient parmi nos institutions et nos réglementations.

Autre élément important: le transfert de l'emploi des entreprises les plus grandes vers les plus petites a déplacé vers le secteur des P.M.E. la plupart des tâches qui n'étaient pas aisément «mécanisables». Ces P.M.E. comptent une main-d'œuvre impor-

tante composée principalement de personnel peu qualifié. À cet égard, une politique d'action favorable aux bas salaires recueille certainement l'adhésion des représentants des P.M.E. et des responsables de ces entreprises.

De nombreuses données nous démontrent que la lutte contre le chômage et l'exclusion n'est pas une tâche facile, en raison, tout d'abord, du coût élevé du travail en Belgique, dû essentiellement au poids des charges sociales et probablement beaucoup moins au coût propre de la main-d'œuvre elle-même, c'est-à-dire au salaire net. Il convient de réduire le salaire brut, beaucoup trop élevé.

Autre aspect de cette problématique: la haute productivité du travail — c'est-à-dire une production plus importante par unité, par heure de travail prestée — due à la distorsion de concurrence que nous subissons et qui s'explique par la différence entre le coût du travail en Belgique et le coût du travail dans les principaux États voisins.

Le chômage ne trouvera pas de solution si la relance économique n'est pas accompagnée d'une réforme en ce qui concerne le financement de la sécurité sociale et d'un allègement des charges ainsi que des contraintes qui pèsent sur les P.M.E. Tout à l'heure, j'ai insisté sur l'urgence d'une action en ce domaine, en raison de l'apparition toute prochaine de l'euro. Je ne détaillerai pas davantage ces points, déjà largement développés par d'autres intervenants.

Je voudrais, en matière d'exclusion sociale, insister sur la situation toute particulière des indépendants. Jusqu'à présent, on a — à juste titre — mis en évidence, dans ce débat, le problème du travail salarié. Il ne faut pas oublier que le statut social des indépendants garde un caractère minimal, notamment en matière de pension. Quand un indépendant doit prendre sa pension anticipée, même pour des raisons de maladie ou d'incapacité de travail, il se voit infliger une réduction de 5% du montant de la pension par année d'anticipation, et ce indépendamment du fait qu'il ne dispose pas du nombre d'années requis pour pouvoir bénéficier d'une carrière complète. Il s'agit d'un problème grave, qui le devient encore davantage lorsqu'on met cette situation en parallèle avec le régime de l'activité autorisée après la pension. Il faudrait tenir compte du montant réel de la pension avant de fixer le montant relatif au travail presté après la pension. Le régime de l'assurance «incapacité de travail» est déficient.

En matière de faillite, des mesures positives ont été prises récemment par le gouvernement: une allocation forfaitaire permet un «dépannage» de deux mois et les allocations familiales peuvent être maintenues un an, voire deux. Le gouvernement emprunte ainsi la bonne direction mais tous les problèmes ne sont pas réglés.

Le monde des indépendants est confronté à une dégradation de la situation d'un certain nombre d'entre eux: évolution négative de l'ensemble des revenus des indépendants, origine professionnelle — souvent le secteur indépendant — des bénéficiaires du minimex au-delà de 25 ans, accroissement du nombre de faillites, demandes de dispense des cotisations sociales auprès des commissions du ministre des Classes moyennes, plan d'apurement auprès de l'O.N.S.S. pour les petits employeurs, et auprès des caisses d'assurances sociales, dénonciation des crédits professionnels, demande du revenu garanti aux personnes âgées. Tous ces éléments démontrent l'existence, dans le secteur des indépendants, de problèmes aussi importants en termes d'exclusion que dans celui des salariés.

Pour en revenir à des considérations plus générales, nous estimons que tout doit être mis en œuvre pour éviter que des personnes ne s'installent dans l'une ou l'autre forme d'assistanat, notamment en raison d'un certain nombre d'abus et parce que le travail et l'occupation professionnelle restent la clé de l'accès à la reconnaissance sociale. Les mesures qui sont prises en faveur de l'emploi mais dont l'accès est limité aux chômeurs complets indemnisés posent de toute évidence des problèmes graves en termes de justice, particulièrement de justice sociale.

Par ailleurs, d'autres mesures peuvent induire notamment dans les entreprises et les initiatives d'économie sociale, un risque accru de concurrence anormale au détriment de l'emploi indépendant et

dans les P.M.E. Les autorités ont en cette matière des compétences et des responsabilités tout à fait particulières; il faut en effet éviter que des emplois précaires chassent des emplois beaucoup plus stables.

Telles sont les quelques réflexions dont je souhaite vous faire part. Elles n'ont certainement pas la prétention d'épuiser le sujet, mais seulement d'éclaircir la problématique générale sous l'angle particulier des indépendants et des P.M.E. (*Applaudissements.*)

**De voorzitter.** — Het woord is aan de heer Peeters.

**De heer Peeters**, secretaris-generaal van het NCMV. — Mijnheer de voorzitter, als laatste spreker wil ook ik de initiatiefnemers van dit debat van harte feliciteren. Ik hoop dat zij samen met de andere betrokkenen, onder meer de sociale partners, kunnen bijdragen tot een oplossing van dit belangrijke maatschappelijke probleem van de werkloosheid.

Ik heb het secretariaat een tekst bezorgd, die de leden zullen ontvangen. Dit geeft mij de gelegenheid mijn uiteenzetting kort te houden en mij te beperken tot het leggen van accenten. Een uitgebreider standpunt vindt men dan terug in de tekst.

Het NCMV, een organisatie van kleine werkgevers, heeft als belangrijk uitgangspunt dat de hoge werkloosheid onaanvaardbaar is. Daar zijn verschillende redenen voor, maar één daarvan zal ik kort schetsen.

De zelfstandige ondernemer heeft er rechtstreeks belang bij dat dit probleem wordt opgelost. Ik verklaar mij nader. Het is zonneklaar dat er een rechtstreeks verband bestaat tussen de evolutie van de werkgelegenheid en de evolutie van de particuliere consumptie. Precies deze particuliere consumptie is van essentieel belang voor de zelfstandige ondernemer. Hij is immers in grote mate afhankelijk van het consumptiegedrag op de binnenlandse markt.

In het jongste verslag van de Nationale Bank van België wordt de relatie tussen particuliere consumptie en werkgelegenheid nog eens onderstreept. Er staat zelfs duidelijk in te lezen dat de evolutie van de werkgelegenheid veel belangrijker is voor het consumptiegedrag dan de evolutie van het inkomen per tewerkgestelde.

Vorige sprekers hebben verscheidene keren verwezen naar Nederland. Wij zouden ook Oostenrijk of andere landen kunnen aanhalen, maar laten wij het even bij Nederland houden. Wij stellen vast dat de gemiddelde jaarlijkse groei van het BNP voor de periode 1987-1996 in Nederland 2,61 % bedraagt. Voor België is dit 2,15 %. Op zich is dit geen groot verschil. Kijken wij nu naar de evolutie van de privé-consumptie, dan stellen wij vast dat die in België in dezelfde periode steeg met 1,98 %, tegenover 2,47 % in Nederland. Uit die cijfers blijkt dus duidelijk dat België een probleem heeft.

Met de relatie tussen privé-consumptie en tewerkstelling als uitgangspunt hebben wij nog niet zo lang geleden het NCMV-plan voor werkgelegenheid geactualiseerd. Ik zal dit niet helemaal bezorgen, want het staat ook in de nota die aan de leden wordt bezorgd. Ik zal enkel een aantal facetten daarvan belichten die specifiek verband houden met het debat van vandaag.

Ik heb drie punten: ten eerste de problematiek van de deeltijdse arbeid en een oplossing voor de werkloosheid, ten tweede de loonkostproblematiek — de vorige spreker heeft het reeds aangehaald — en ten slotte de activering van de werkloosheidsuitkeringen.

Ik zal proberen zeer concreet te zijn, want vele van deze zaken zijn reeds lang bekend. Ik zal trachten zeer concreet onze visie erop weer te geven.

Nederland is in de Europese Unie de koploper inzake deeltijdse arbeid. Wij hebben nagegaan in welke sectoren en in welke ondernemingen de deeltijdse arbeid in Nederland is toegenomen; het cijfermateriaal is terug te vinden in de nota. De voorstellen en de conclusies die wij duidelijk naar voren schuiven, wens ik toch even te overlopen.

De concretisering van de bevordering van de deeltijdse arbeid schept heel wat problemen. Aan de vraagzijde wordt vaak geconstateerd dat voltijdse werklozen niet op zoek zijn naar een deeltijdse betrekking wegens de partiële rechten inzake sociale zeker-

heid en de geringe inkomstenstijging. Aan de aanbodzijde, in het bijzonder bij de kleine en middelgrote ondernemingen, zijn er tal van organisatorische en financiële problemen om een deeltijdse werknemer aan te werven.

Op het eerste gezicht zou men kunnen concluderen dat de deling van de arbeidsplaatsen geen meerkost voor de ondernemingen tot gevolg heeft. Men zou deze conclusie kunnen onderbouwen door te zeggen dat het loon, en dus ook de sociale bijdragen, in verhouding staan met het aantal gepresteerde uren en dat dit dus geen echt groot probleem is. Als men het dossier nader bekijkt, blijkt dit echter geen correcte redenering. Organisatorische, financiële en andere hinderpalen maken het kleine ondernemingen zeer moeilijk om deeltijdse werknemers tewerk te stellen. Wij hebben evenwel een aantal zeer concrete suggesties om die obstakels te vermijden, onder meer inzake de «13 uur/3 urenregeling», de administratieve rompslomp en de uurroosters. Ik zal daar nu evenwel niet dieper op ingaan.

Er moeten in elk geval concrete maatregelen worden genomen om werklozen de gelegenheid te bieden deeltijds aan het werk te gaan met de mogelijkheid later over te schakelen op een voltijdse baan. Met een aantal bijstellingen kunnen in de kleine en middelgrote ondernemingen over een periode van vier jaar tienduizend deeltijdse arbeidsplaatsen per jaar worden gecreëerd.

Ook de problematiek van de loonkost wens ik even toe te lichten. Men weet waar de knelpunten zitten. Dit blijkt trouwens uit het debat. Drie elementen wil ik terzake even aanstippen. De verlaging van de loonkost vereist een onverkorte voortzetting van de loonmatiging. De studiedienst van de Nationale Bank ontwikkelde een model waarop een scenario van een nominale loonkostvermindering werd toegepast. Daarnaast is er ook nog het model «Hermes» van het Planbureau, dat de loonkostvermindering grondig heeft onderzocht. Welnu, uit deze studies blijkt dat een volgehouden loonmatiging een positief effect heeft op de werkgelegenheid.

Een vergelijking van de loonkost in België met de omliggende landen leert ons dat er nog een kloof is van 5 %. Wij begrijpen dat men in het kader van de toetreding tot de Europese Monetaire Unie zeer voorzichtig moet zijn en dat er geen budgettaire ruimte is, maar het blijft noodzakelijk de kloof met Frankrijk, Nederland en Duitsland te dichten.

De KMO's spelen heel actief in op de verschillende banenplannen die in de loop der jaren door de regering werden gelanceerd. Uit de statistieken blijkt bijvoorbeeld dat er op 30 juni 1996 dertigduizend werknemers waren tewerkgesteld volgens de formule van het voordeelbanenplan. Ook het plan + 1 en andere zorgen voor bijkomende banen. Het probleem is echter de veelheid van initiatieven die door de federale en ook de Vlaamse regering werd genomen: er bestaat ondertussen reeds een 35-tal banenplannen. Het wordt dus hoog tijd om na te gaan hoe wij dit alles kunnen vereenvoudigen zodat de toepasbaarheid voor de KMO's kan worden verhoogd.

Ten slotte wil ik het nog kort hebben over de activering van de werkloosheid. Minister Smet heeft onlangs dit idee gelanceerd en ook Vlaams minister van Tewerkstelling Kelchtermans heeft een gelijkwaardig voorstel gedaan. Dit is allemaal zeer waardevol, maar jammer genoeg wordt er weinig geconcretiseerd. De vraag is op de duur of ministers nog wel de bedoeling hebben om de door hen gelanceerde ideeën ten uitvoer te brengen. Wij hebben in ieder geval getracht na te gaan wat de activering van de werkloosheid in de sector van de KMO's kan betekenen. Wij hebben dit gedaan door er concrete functies en omschrijvingen aan te verbinden. Ik wil daar even bij stil staan.

In de eerste plaats is het van groot belang dat men hiermee een nieuw accent legt in de werkloosheidsuitkering. De activering hiervan is een zeer belangrijke stap in het formuleren van een antwoord op de vraag wat wij moeten doen met al die werklozen die op het ogenblik een verbod krijgen welke arbeid dan ook te verrichten. Om hen zo snel mogelijk opnieuw te integreren in het arbeidscircuit is de activering van de werkloosheid een zeer interessante formule, onder meer omdat zij de werklozen opnieuw een arbeidsethos bijbrengt.

Ik kan niet in detail treden over de verschillende voorstellen, maar ik wil enkel onderstrepen dat wij de voorstellen van minister Smet zeer goed in praktijk kunnen brengen, zowel in de bouwsec-

tor als in deze van de distributie en het transport. Daar bestaan nog zeer veel mogelijkheden om langdurig werklozen een plaats te geven. Het gaat dan niet om taken als «bakken versleuren» en dergelijke, maar om volwaardige functies waarmee men werklozen in het arbeidscircuit kan integreren.

In de bouwsector is er bijvoorbeeld de taak van hulp van de werfcoördinator. Hij zou de toegang en de netheid van de werf in de gaten kunnen houden en de verschillende activiteiten helpen coördineren. De sector garandeert dat hij op een eventueel concreet voorstel van minister Smet zal inspelen.

In de distributiesector kan een functie van hulpwinkelier worden gecreëerd, die zeker nuttig is wanneer men rekening houdt met de veroudering van de bevolking en de toenemende behoefte aan service.

Ik hoop dat dit debat kan bijdragen tot het terugdringen van de werkloosheid en de daarmee gepaard gaande uitsluiting. Het NCMV hecht hieraan veel belang, onder meer met het oog op het aanzwengelen van de privé consumptie. Wij moeten allen samen proberen een positieve visie en een elan te ontwikkelen, waardoor de mensen de toekomst opnieuw rooskleurig gaan inschatten. (*Applaus.*)

**De voorzitter.** — Ik dank de vertegenwoordigers van de representatieve werkgevers- en werknemers-organisaties die hier het woord hebben gevoerd. Hun uiteenzetting was ongetwijfeld een interessante bijdrage in dit debat.

Wij gaan dan nu over tot de replieken, indien er leden zijn die dit wensen.

Het woord is aan de heer Coene.

**De heer Coene (VLD).** — Mijnheer de voorzitter, het debat dat hier wordt gevoerd is vrij ingewikkeld omdat constant twee discussies elkaar overlappen. Enerzijds is er de discussie over tewerkstelling en anderzijds de discussie over ons systeem van werkloosheidsverzekering. Dit maakt de zaken wat moeilijker. Wij leggen nogal sterk de nadruk op de tewerkstelling. Het systeem van de werkloosheidsverzekering is ook erg belangrijk en brengt een aantal fundamentele problemen met zich mee, maar voor ons komt dit op de tweede plaats. Eerst moet het probleem van de tewerkstelling worden opgelost.

*De heer Mahoux, ondervoorzitter,  
treedt als voorzitter op*

Een eerste vaststelling na de debatten van gisterennamiddag en de uiteenzettingen van vanochtend is dat sommigen wel erg simplistisch of zelfs «sectair» denken en elke aanpassing van ons sociaal stelsel gelijkstellen met een keuze voor het Angelsaksische of het Amerikaanse model. Ik heb gisteren al duidelijk gemaakt dat elke aanpassing van ons model niet automatisch een keuze is voor het Amerikaanse model. Ik wil dat hier vandaag nogmaals onderstrepen. Wij moeten durven te erkennen dat er aan ons model een en ander hapert en dat aanpassingen noodzakelijk zijn om het opnieuw een zekere dynamiek te verschaffen. Als wij dat niet wensen te doen, dan moeten wij zo eerlijk zijn om toe te geven dat de strijd tegen de werkloosheid en ons tewerkstellingsbeleid nergens toe zullen leiden.

Mevrouw Geerts en anderen refereerden aan het EMU-beleid dat volgens hen te deflatoir is. Het wordt in België deflatoir toegepast, maar er zijn andere voorbeelden in Europa. Men citeerde onder meer Nederland, Ierland en Denemarken, die perfect hebben aangetoond dat het EMU-beleid niet noodzakelijk leidt tot een deflatoir beleid, en dat men het nastreven van de Maas-trichcriteria perfect kan combineren met een op groei georiënteerd tewerkstellingsbeleid. Men moet dus een politieke keuze maken. Ik stel vast dat men in elk van de drie landen is uitgegaan van het bestaande model en dat men onderzocht heeft welke aspecten van dat eigen model belemmerend werkten voor de tewerkstelling en dus eventueel moesten worden aangepast. Als ik hier hoor dat men onder geen enkel beding wil weten van een aanpassing van ons model, dan concludeer ik dat deze hele discussie nutteloos is.

Ik heb dan nog enkele bedenkingen bij de uiteenzetting van de heer Haaze. Het volstaat volgens mij niet om nu de oorlog te verklaren aan de werkloosheid. Dat moest al lang gebeurd zijn. Het is nu de tijd om een aantal concrete voorstellen naar voren te schuiven om het probleem van de werkloosheid op te lossen.

Ik heb in de verschillende uiteenzettingen vier zwaartepunten menen te ontdekken.

Ten eerste, er groeit volgens mij, een algemene consensus over de centrale rol die een significante loonkostverlaging kan spelen in elk tewerkstellingsbeleid. Ik heb het dan wel heel duidelijk over de bruto loonkost. De meningen lopen enigszins uiteen over de toezeggingen die daarvoor moeten worden gedaan aan de werkgevers, maar dat kan worden uitgeklaard. Over de wijze waarop de loonkost kan worden gedrukt, zijn de meningsverschillen echter heel wat groter. Er zijn blijkbaar heel wat voorstanders van een alternatieve financiering. Wij zijn daar absoluut tegen want dit betekent bijkomende belastingen voor de burgers. Het geld valt immers niet uit de hemel. Een daling van de consumptie zal het onvermijdelijke gevolg zijn. De heer Peeters onderstreepte terecht dat de cruciale band tussen consumptie en tewerkstelling niet uit het oog mag worden verloren. Een alternatieve financiering komt gewoon neer op een vestzak-broekzakoperatie wat de tewerkstelling weinig zal beïnvloeden. Er zullen dus andere oplossingen moeten worden gevonden.

Een tweede punt is de rol die de arbeidsherverdeling kan spelen. Ik ben het met de heer Beirnaert eens dat die rol vrij beperkt is wanneer men let op de diverse sectoren waar werkgelegenheid wordt gecreëerd. Nieuwe bedrijven komen hiervoor bijvoorbeeld niet in aanmerking. Een belangrijk segment van de arbeidsmarkt waar herverdeling kan spelen, wordt daarvan uitgesloten. Niet alle ondernemingen lenen zich daartoe. Wij zijn gekant tegen een opgelegde herverdeling per sector of zelfs op grotere schaal. Wij kunnen eventueel wel aanvaarden dat per onderneming akkoorden worden gesloten, maar wij geloven niet dat dit drastische gevolgen zal hebben voor de tewerkstelling.

Een derde zwaartepunt is de werktijdverkorting. Wij geloven daar niet in. Volgens ons zal dit niets oplossen omdat het probleem dan alleen maar wordt verschoven.

Ik heb vanmorgen weinig gehoord — tenzij enkele negatieve klanken — over de noodzaak om een grotere flexibiliteit op de arbeidsmarkt in te voeren, al was het maar om de drempel tot aanwerving te verlagen. Ik verwijs in dit verband naar het succes van de uitzendbureaus, wat volgens mij een indicator is voor de inflexibiliteit van een economie. Naarmate een economie minder flexibel is wat betreft de werking van de arbeidsmarkt zullen uitzendbureaus meer succes hebben, omdat zij als enigen een oplossing bieden om te ontsnappen aan de opgelegde rigiditeit. Wij hebben bijgevolg geen reden om fier te zijn op het succes van de uitzendbureaus; het toont aan dat er iets mis is op de arbeidsmarkt en dat wij dringend maatregelen moeten nemen voor een grotere flexibiliteit. Ik meen dat dit een belangrijke indicator is waar ik helaas zeer weinig over gehoord heb.

Een laatste punt betreft de voorstellen om de loonlasten voor de laagstgeschoolden te verlagen. Ik heb in dit verband enkele voorzichtige voorstellen gehoord, maar weinig concreets. Een goede indicator om te weten tot welk niveau men de loonlasten moet verlagen, zijn de prijzen die men op de zwarte markt moet betalen voor het uitvoeren van bepaalde werken. Men kan dan gemakkelijk berekenen met welk loonniveau dit moet overeenkomen op de officiële markt. Het blijkt heel eenvoudig: als men de werkgeversbijdragen en de persoonlijke bijdragen afschaft, komt men tot de prijzen die momenteel op de zwarte arbeidsmarkt worden gehanteerd. Men moet dus geen ingewikkelde stelsels uitdokteren om te zien hoe men deze mensen terug in het normale arbeidscircuit krijgt. Met enkele eenvoudige berekeningen en drastische verminderingen in de loonlasten voor bepaalde jobs kan men al heel wat bereiken.

Dit zijn vier à vijf heel belangrijke maatregelen. Toch wil ik waarschuwen tegen een overvloed aan maatregelen. De regering heeft in het verleden te veel maatregelen genomen waardoor iedereen verloren loopt. Indien men opnieuw een overvloed aan maatregelen gaat nemen waarbij elke doelgroep de mogelijkheid wordt geboden om iets te realiseren, zal men weer eindigen in een

totaal onoverzichtelijke situatie waarin niemand meer weet waar hij zijn heil moet zoeken. Daardoor worden alle mogelijke gunstige effecten afgezwakt. Ik pleit dan ook voor vier à vijf maatregelen die vooral de werking van de arbeidsmarkt positief beïnvloeden. Ik meen dat de heer Beirnaert in dit verband een goede verwijzing heeft gemaakt naar de manier waarop men in Nederland het tewerkstellingsbeleid heeft aangepakt. Via de arbeidsmarkt zelf stimuleert men de vraag naar arbeid; men poogt niet om specifieke doelgroepen te bereiken om zodoende de werkloosheidsstatistiek op te smukken.

Als besluit kan ik zeggen dat wij duidelijk de goede richting zijn ingeslagen. Op een aantal domeinen hebben wij echter nog een grote weg af te leggen. Ik hoop dat wij in deze constructieve geest kunnen blijven verdergaan.

**De voorzitter.** — Het woord is aan de rapporteur.

**Mevrouw Cantillon (CVP), rapporteur.** — Mijnheer de voorzitter, de heer Coene kant zich tegen een alternatieve financiering van de sociale zekerheid. Ik blijf mij echter afvragen waar hij de 150 of 200 miljard die noodzakelijk zijn om een loonkostenverlaging op korte termijn mogelijk te maken, vandaan zal halen.

**De voorzitter.** — Het woord is aan de heer Coene.

**De heer Coene (VLD).** — Mijnheer de voorzitter, ik verwijs in dit verband naar hetgeen een aantal andere landen gedaan hebben. In Nederland heeft men een loonkostenverlaging van bijna 15 miljard gulden doorgevoerd zonder alternatieve financiering en zonder een belastingverhoging. Men heeft de diverse uitgavenmechanismen bestudeerd en nagegaan waar men de nodige aanpassingen kon doen om werkgelegenheid te creëren.

**Mevrouw Cantillon (CVP), rapporteur.** — De heer Coene verwijst voortdurend naar Nederland, maar welke concrete oplossingen stelt hij zelf dan eigenlijk voor?

**De heer Coene (VLD).** — Dat debat moet te gepasten tijde worden gevoerd. Ik kan mevrouw Cantillon echter verzekeren dat het probleem niet kan worden opgelost door alternatieve financiering.

Indien men het niet wenst te laten bij het uiten van vrome wensen, moet men een stapje verder gaan. In landen zoals Denemarken — dat bezwaarlijk van sociaal gedrag kan wordt beschuldigd — Ierland en Nederland zijn de transfers aan de gezinnen de jongste vier à vijf jaar met twee tot drie procentpunten van het BNP gedaald. Deze gegevens zijn gebaseerd op cijfers van de Europese Commissie.

Indien men de werkgelegenheid wil verhogen, moet men bereid zijn het systeem aan te passen. Indien deze bereidheid er niet is, moet men de intellectuele eerlijkheid opbrengen om aan de bevolking te zeggen dat ze nog veel geduld zal moeten hebben om resultaten te zien op het vlak van de tewerkstelling (*Applaus.*)

**M. le président.** — La parole est à Mme Delcourt.

**Mme Delcourt-Pêtre (PSC).** — Monsieur le Président, je me limiterai pour le moment, à une brève intervention après avoir entendu les partenaires sociaux ce matin.

Dans le cadre de la question de Mme Cantillon, portant sur la réduction des cotisations de sécurité sociale, je voudrais demander notamment, à Mme Geerts, comment sera assuré le financement futur des allocations familiales, soit environ 130 milliards, et celui des soins de santé, soit environ 460 milliards. Si l'ensemble de la sécurité sociale ne finance plus ces deux secteurs, cela se traduira immédiatement par une augmentation de la fiscalité, laquelle est déjà très élevée dans notre pays. À cet égard, je formulerai deux remarques.

Tout d'abord, je crois que nous voulons tous une sécurité sociale forte, consolidée sur le plan financier et qui n'accroît pas la situation de précarité des travailleurs et des bénéficiaires du système. La logique de notre débat nous impose d'être très vigilants sur les politiques d'emploi à mener, mais aussi sur le fait que

nous refusons tout recul en matière de pauvreté. Cette dernière est apparemment moins importante en Belgique que dans les autres pays européens. Nous pouvons en être fiers et devons le rester. Pour que cette situation persiste, nous devons garder à l'esprit que la sécurité sociale prévient la précarité et la pauvreté parce qu'elle repose sur le principe de l'assurance.

Quand le système fonctionnait par secteurs, tant pour le financement que pour les dépenses, vous savez mieux que moi, que, selon les périodes et les années, des transferts étaient opérés d'un secteur à l'autre pour couvrir l'augmentation des dépenses, notamment en matière de pensions et de soins de santé. Certaines années, le secteur des allocations familiales assurait ces transferts vers d'autres secteurs, parfois pour un montant de 30 ou de 40 milliards. Dans la gestion globale actuelle, on ne perçoit plus de telles opérations. Dès lors, si l'on affaiblit la sécurité sociale en excluant deux secteurs, comment va-t-on assurer le financement de ceux-ci et consolider les secteurs restant dans le système?

**M. le président.** — Madame Delcourt, si vous souhaitez entendre la réponse à vos questions et afin que nous puissions clore le débat dans les temps impartis, je vous demande de condenser votre intervention.

**Mme Delcourt-Pêtre (PSC).** — Je vais résumer ma deuxième question, monsieur le président.

Vous avez fait remarquer à juste titre, madame Geerts, que le système finance actuellement des allocations non couvertes par des cotisations, mais vous n'avez pas parlé des droits dérivés.

Or, dans le secteur des pensions, un tiers de celles-ci sont des pensions de survie, qui ne sont pas financées directement par des cotisations. Cet aspect intervient-il dans votre réflexion?

**De voorzitter.** — Het woord is aan de rapporteur.

**Mevrouw Cantillon (CVP), rapporteur.** — Mijnheer de voorzitter, ik zal me beperken tot een reactie op wat wij vanochtend hebben gehoord. Mijn andere beschouwingen behoud ik voor de namiddagvergadering.

De ene overweging betreft de uiteenzetting van de heer Beirnaert en de andere deze van mevrouw Geerts. Ik zal beginnen bij deze laatste omdat ze onmiddellijk aansluit bij wat mevrouw Delcourt zo juist heeft gezegd.

Iedereen is het erover eens dat we op korte termijn moeten komen tot een aanzienlijke loonkostenverlaging, wat naar mijn mening alleen mogelijk is door een alternatieve financiering van de sociale zekerheid.

Ik wens niets liever dan dat die alternatieve financiering wordt georganiseerd op een structurele wijze, namelijk door de kinderbijslagen te laten evolueren naar een volksverzekering. Dat is mijn diepste wens, al sinds twintig jaar.

Ik stel echter vast dat deze gedachte volkomen is vastgelopen omdat ze in het communautaire vaarwater is terechtgekomen. Ik weet dus dat een hervorming in die zin van de kinderbijslagen niet op korte termijn kan worden gerealiseerd. Bijgevolg weet ik ook dat wij voor een alternatieve financiering op korte termijn niet in die richting moeten zoeken.

Een tweede overweging betreft wat de heer Beirnaert heeft gezegd met betrekking tot artikel 80 en de beperking van de werkloosheidsuitkering in duur. Er valt theoretisch inderdaad veel te zeggen voor een «vernederlandsing» van het systeem, namelijk het beperken van de uitkeringen in duur, maar met redelijk hoge uitkeringsbedragen, op voorwaarde dat de werklozen positief worden begeleid. Met andere woorden, deze mogen na een aantal jaren verzekering niet zo maar de woestijn in worden ingestuurd.

Politiek ben ik echter de mening toegedaan dat het sop de kool niet waard is, en dit om drie redenen.

Ten eerste, omdat wij door zulke hervormingen een negatief signaal zouden uitsturen naar de slachtoffers van de werkloosheid. Dat signaal wens ik niet uit te sturen.

Ten tweede ben ik er niet zeker van dat het hoger niveau van uitkering dat in Nederland bestaat in ons land kan worden gehaald en ook aangehouden. In het achterhoofd van de meeste

voorstanders van een beperking in duur van de werkloosheidsuitkeringen schuilt ook een vermindering van de uitkeringen en van de uitgavenmassa. Dit wordt niet gerealiseerd door het «vernederlandisen» van het systeem met hogere uitkeringsbedragen. En in dit geval blijft de globale kostprijs van het stelsel ongeveer gelijk.

Ten derde moet ik vaststellen dat de positieve begeleiding van werklozen en langdurig werklozen op het ogenblik slechts gedeeltelijk bestaat. De voorwaarde om het Nederlandse systeem in te voeren, namelijk dat er in principe geen langdurig werklozen meer zijn, is dus lang niet vervuld. De heer Coene merkte gisteren terecht op dat men niet mag vasthouden aan fetisjes. Wel, de beperking van de werkloosheidsuitkering in duur is naar mijn mening een fetisj geworden, ook voor de voorstanders van een hervorming.

Ik neem een voorzichtig standpunt in, omdat ik niet weet welk probleem zal worden opgelost door een drastische hervorming van het systeem van de werkloosheidsuitkeringen en omdat ik niet zeker ben dat het op een sociaal aanvaardbare manier zal worden gerealiseerd.

**M. le président.** — La parole est à M. Santkin.

**M. Santkin (PS).** — Monsieur le président, permettez-moi tout d'abord de me réjouir que nous ayons pu réunir au Sénat un certain nombre de personnalités qui nous ont apporté un message extrêmement important.

Aujourd'hui, je salue particulièrement la présence de ceux que l'on appelle fort opportunément les partenaires sociaux. Si c'est dans cette enceinte qu'ils doivent se rencontrer à l'avenir et, surtout parvenir à déboucher sur des conclusions constructives, je crois que le Sénat aura trouvé sa véritable voie.

Je voudrais également faire part de ma satisfaction d'avoir entendu un certain nombre de positions largement communes.

Que l'on dise sur tous les bancs que la précarité est inacceptable, surtout dans un pays comme le nôtre, nous devons nous en féliciter. Entendre dire que l'emploi reste le moyen le plus efficace d'empêcher les gens de tomber dans la précarité, me paraît aussi extrêmement important, surtout au moment où le président de la F.E.B., M. Boon, dit avec force que le temps est venu, pour tous les hommes de bonne volonté, de se mettre autour d'une table et de discuter des méthodes à utiliser pour briser le cercle vicieux du chômage dans notre pays.

Je voudrais poser deux questions, dont une à l'adresse de M. Colin, en ce qui concerne les P.M.E.

Par origine, je connais particulièrement bien ce milieu — des professions d'indépendants ayant été exercées dans mon cercle familial — et, par ailleurs, je suis parlementaire d'une région riche en P.M.E., je veux parler de la province du Luxembourg.

Monsieur Colin, depuis de nombreuses années, vous savez que l'on parie, avec raison, sur les P.M.E. pour relancer l'emploi. Vous savez aussi que, dans le même temps, on a essayé de mettre en place un certain nombre de moyens permettant aux P.M.E. de jouer leur rôle. J'aimerais que l'on nous dise très clairement ce que les représentants des P.M.E. attendent du public pour les aider dans cette voie.

J'ajouterai également, monsieur Colin, que j'ai défendu hier, avec d'autres, l'idée de l'économie sociale. Je ne crois pas qu'il faille interpréter cette voie comme une nouvelle atteinte aux P.M.E. classiques, comme une manifestation de concurrence déloyale.

Une autre question s'adresse plus particulièrement au représentant de la F.E.B., M. Beirnaert. Je ne pense pas — mais peut-être cela m'a-t-il échappé — que vos propos, monsieur Beirnaert — ainsi que ceux des autres intervenants d'ailleurs —, aient mis l'accent sur l'Europe. Or, ce n'est pas ici qu'il faut rappeler que l'on ne pourra pas, malgré toutes les mesures mises en œuvre par les pouvoirs publics ces dernières années — il faut tout de même reconnaître que l'on a fait preuve de beaucoup d'imagination dans notre pays — donner l'impulsion décisive pour la relance de l'emploi, par la seule amélioration du cadre institutionnel et législatif général dans lequel les entreprises doivent évoluer.

Avec d'autres, je continue à parier sur une relance de l'activité économique en général, facteur essentiel pour le développement de l'emploi. Mais chacun s'accorde à dire que l'on peut fonder des espoirs sur l'Europe.

Alors, monsieur Beirnaert, où en est-on au niveau patronal à l'égard du plan européen? Que pense-t-on, à l'heure actuelle, du fameux plan Delors dont on a beaucoup parlé à une certaine époque et dont on parle beaucoup moins maintenant? On reparle de M. Delors mais pour d'autres raisons puisque certains voient en lui un futur ministre des Affaires étrangères français. Cette vision européenne est très importante notamment pour remettre au travail la main-d'œuvre la moins qualifiée, car on sait que pour ce faire, il faut favoriser les investissements de grande dimension dans les travaux publics. Comment apprécie-t-on cette problématique à l'échelon de la F.E.B.?

Monsieur le président, je n'en dirai pas plus. On pourrait ajouter beaucoup d'autres choses à l'adresse des syndicats dont je partage entièrement la position lorsqu'ils avancent que toute redistribution du temps de travail, toute négociation doit être menée entre partenaires et qu'il faut éviter au maximum les mesures linéaires prises par le gouvernement. (*Applaudissements.*)

**De voorzitter.** — Het woord is aan mevrouw Maximus.

**Mevrouw Maximus (SP).** — Mijnheer de voorzitter, als voorzitter van de commissie wil ik even de replieken die werden gehouden, situeren in het geheel van onze werkzaamheden.

Het is uiteraard niet de bedoeling dat de hier aanwezige gasten vandaag nog antwoorden op de vragen die in deze replieken werden geformuleerd. Zoals eenieder in het voorwoord van ons rapport heeft kunnen lezen zal de commissie deze namiddag trachten een aantal conclusies te formuleren en aan te geven op welke zaken later dieper zal worden ingegaan. Tijdens latere werkzaamheden van de commissie kan dan eventueel op de vragen die open blijven, worden geantwoord. Als de replieken het de senatoren mogelijk hebben gemaakt onze gasten in kennis te stellen van deze vragen, dan zijn ze volledig tegemoet gekomen aan de vooropgestelde doelstelling.

De toespraken van deze ochtend hebben mij als voorzitter van de commissie blij gestemd. Ik zal mij nu niet buigen over de grote vragen die onbeantwoord blijven. Gisteren heb ik een oproep gedaan om te komen tot een nieuwe overlegpolitiek die zijn plaats dient te krijgen in de grote Europese ruimte. Vanochtend heb ik een poging ondernomen om alle positieve voorstellen voor een actief tewerkstellingsbeleid die in de toespraken werden geformuleerd, te noteren. Zonder een actief en positief tewerkstellingsbeleid is het immers onmogelijk de strijd aan te binden tegen de sociale uitsluiting. Tussen de lijnen heb ik bijzonder veel positieve boodschappen menen te horen. Niemand heeft gezegd dat de oplossing niet in de richting van een actief en positief tewerkstellingsbeleid moet worden gezocht. Dit is op zich reeds zeer positief. Wij kunnen van mening verschillen en van gedachten wisselen over de manier waarop de loonkostenvermindering moet worden gerealiseerd en gefinancierd. Al deze thema's zullen het voorwerp uitmaken van verdere debatten.

Ik heb vooral onthouden dat iedereen het erover eens is dat wij de mensen niet als onderdelen van statistieken mogen beschouwen. In elke toespraak werd beklemtoond dat mensen belangrijk zijn en dat sociale uitsluiting mensen treft, mensen die nochtans hun plaats zoeken in ons democratisch bestel. Dat is de belangrijkste boodschap die ik vandaag heb gehoord.

Ik dank alle gasten en genodigden voor hun aanwezigheid. De Senaat heeft wellicht een primeur weggekaapt door zijn halfroond, dat voorbehouden is aan de senatoren, open te stellen voor de vertegenwoordigers van de krachten in onze maatschappij die borg staan voor het behoud van onze democratie. Wij zouden het op prijs stellen mocht eenieder de openbare namiddagzitting kunnen bijwonen om te luisteren naar de conclusies van de commissie. Ik ben ervan overtuigd dat zij ook in de toekomst te onzer beschikking blijken om het werk dat gisteren en vandaag werd aangevat, te helpen voortzetten.

**M. le président.** — Avant de donner la parole à Mme Dardenne, je voudrais demander aux intervenants d'être assez brefs de façon à permettre à nos interlocuteurs de répondre à

d'éventuelles questions. En effet, notre séance de ce matin doit impérativement être terminée à 12 h 45 au plus tard. La séance plénière de cet après-midi permettra certainement l'échange d'idées et la confrontation des différentes sensibilités politiques.

Vous avez la parole, madame.

**Mme Dardenne** (Écolo). — Monsieur le président, je n'ai pas l'intention de faire un long exposé. Je suppose néanmoins que Mme Maximus, en bonne démocrate, me permettra de m'exprimer, nonobstant le fait qu'elle pensait clore le débat.

J'émettrai quelques remarques à propos de certaines interventions. Un orateur a posé la question de savoir s'il fallait mener des politiques globales ou agir plutôt par le biais de mesures ponctuelles. Ce problème m'interpelle énormément car, à mon avis, nous devons nous interroger sur le sens que prennent nos économies. En Belgique, nous parlons très souvent de mesures spécifiques et transitoires, en l'absence de toute clarté.

Je ferai abstraction de ma perception personnelle et m'efforcerai de rester relativement neutre.

En fait, je constate qu'en Belgique, nous hésitons entre un système plutôt néolibéral, allant dans le sens pris par l'économie internationale avec l'ouverture totale des marchés et la mondialisation, et un système à connotation sociale-démocrate. À cet égard, j'estime qu'il conviendrait de déterminer un cadre général avant d'adopter, en référence à celui-ci, des mesures spécifiques de transition.

L'exemple de Renault met en évidence l'apparition d'une série de contradictions. Les travailleurs espagnols de la firme sont sur le point de souscrire à des mesures de flexibilité et de dérégulation identiques à celles que leurs collègues de Vilvorde avaient précédemment acceptées. D'ores et déjà, il y a lieu de s'inquiéter et de redouter une prochaine fermeture en Espagne. Dans cette affaire, les intérêts particuliers prennent le pas sur les intérêts globaux des travailleurs. En France, les socialistes qui viennent d'être portés au pouvoir s'apprêtent à opposer aux travailleurs de Vilvorde une subtile distinction entre parti et gouvernement. À nouveau, je discerne une contradiction entre les intérêts nationaux et ce que devraient être les intérêts européens, singulièrement en ce qui concerne les intérêts des travailleurs.

J'ai fait allusion, hier, à la nécessité d'un contrepois politique face au pouvoir des multinationales. Il appartient aux politiques et aux syndicalistes de fixer un cadre précis en vue de résoudre ce problème crucial. Je pense que le travail est une valeur importante car il donne accès à l'existence sociale et procure des revenus. Sur ce point, les écologistes plaident en faveur d'une redistribution du travail, sous une forme volontaire, négociée, aboutissant à de nouvelles normes avec tous les droits qui s'y rattachent. Nous songeons par ailleurs à un socle minimum de revenus, l'allocation universelle, susceptible de répondre au problème des indépendants qui ne bénéficient d'aucune indemnité de chômage.

Après avoir entendu les chiffres relatifs au pourcentage du P.N.B. consacré, à l'échelon européen, aux dépenses en matière de chômage, nous nous sommes livrés à un calcul dont le résultat est le suivant: si l'on octroie une allocation universelle de 20 000 francs par adulte et de 10 000 francs par enfant, l'on ne dépasse pas 25 % du P.N.B.

La piste de la création d'emplois doit effectivement être suivie. Si on la compare à un encéphalogramme, l'orientation du développement durable, pourtant évoquée par tous, affiche un résultat tout à fait plat! Il existe un réservoir d'emplois, sur lequel il convient de s'interroger.

Par ailleurs, nous prônons le financement alternatif. Nous sommes favorables à une formule selon laquelle l'on «détaxerait le travail pour taxer les nuisances». Si je ne m'abuse, la F.G.T.B. a évoqué la taxe «CO<sub>2</sub>-Énergie» et les taxes environnementales. Nous savons toutefois quelles foudres ont suscité ces propositions.

Il convient également de s'atteler sérieusement au problème de la fiscalité. Il ne s'agit pas nécessairement d'augmenter l'impôt, mais plutôt de l'améliorer. Nous estimons que tous les revenus doivent être taxés.

Vous conviendrez certainement, monsieur Coene, que nous n'en sommes pas encore là. Les réformes fiscales menées jusqu'à présent ont abouti à une sorte de «redistribution à l'envers», puisque ce sont les hauts revenus qui en ont bénéficié.

Certaines voies doivent donc être explorées. Puisque ces questions seront traitées en commission, je souhaiterais recueillir les impressions des interlocuteurs sociaux quant à ce genre de propositions qui, bien que peu fréquentes, me paraissent toutefois porteuses d'avenir. (*Applaudissements.*)

**M. le président.** — Si nos invités souhaitent répondre succinctement aux questions posées, je les invite à prendre la parole maintenant, dans la mesure où ils n'auront plus l'occasion de s'exprimer en séance plénière cet après-midi.

La parole est à M. Colin.

**M. Colin**, secrétaire général de la Fédération des Unions de classes moyennes. — Monsieur le président, je voudrais, en réponse à M. Santkin, préciser que si l'économie sociale consiste à «faire du marchand» en évitant les charges, cela me semble inacceptable. Par contre, si les règles normales de fonctionnement du marché sont respectées, cette solution peut être envisagée, mais toute la question est là.

Par ailleurs, qu'attendent les P.M.E.? Les indépendants en général demandent à être reconnus comme des personnes capables, dont l'apport social est très important. Grâce à cette reconnaissance, ils cesseront peut-être d'être pourchassés par les administrations comme étant des fraudeurs impénitents, des personnes dignes de peu de foi. Les P.M.E. ont besoin de mesures simples. Telle est la demande légitime qu'elles formulent à l'égard du Parlement, en l'occurrence du Sénat, et du gouvernement.

Ces mesures consistent notamment à établir des fiches d'impact, à ne pas formuler de propositions sans savoir ce qu'elles coûteront aux entreprises, à ne pas imposer à celles-ci des travaux relatifs à des informations déjà disponibles pour l'État. Il est également important de reconnaître la légitimité des revenus des indépendants en gardant à l'esprit la différence essentielle qui existe entre l'argent attribué à des fins personnelles — les indépendants doivent supporter leurs charges comme tout citoyen — et le revenu qui doit rester dans l'entreprise afin d'assurer le maintien et le développement de celle-ci.

À cet égard, toutes les mesures qui sont prises en matière fiscale ou sociale sont souvent des emplâtres sur des jambes de bois parce qu'elles ne sont pas suffisamment générales et qu'elles n'ont pas suffisamment de durée dans le temps.

Voilà ce qu'en termes très généraux, je souhaitais dire à M. Santkin.

**M. le président.** — La parole est à Mme Geerts.

**Mme Geerts**, secrétaire nationale de la C.S.C. — Monsieur le président, je répondrai principalement aux questions de Mmes Delcourt et Cantillon et je fournirai aussi une explication à M. Coene.

En ce qui concerne la question de Mme Delcourt, notre intention n'était pas de recourir à une simple diminution de la charge salariale mais aussi de coupler cette opération avec d'autres mesures de lutte contre l'exclusion, et notamment un accès inconditionnel pour tout un chacun aux allocations familiales et aux soins de santé.

Je crois qu'il faut tenir compte du contexte politique: ce débat est menacé par la réalité de l'État. Cependant, nous maintenons toujours cette piste qu'une diminution du coût salarial — par une diminution de la charge O.N.S.S. — doit aller de pair avec une universalité des droits accessibles à chaque individu, et ne se limitant pas exclusivement au facteur travail.

Financer un tel programme implique l'obligation de se tourner vers les moyens généraux, donc vers la fiscalité. Pour nous, cette fiscalité ne doit pas uniquement porter sur les salaires. Notre intention est justement de diminuer la charge salariale, tant fiscale que parafiscale.

Quant aux autres pistes, dont certaines ont été mentionnées par mes collègues, elles concernent tous les revenus et impliquent un recouvrement efficace des taxes fiscales.

La consolidation, d'après nous, peut rester au sein de la sécurité sociale qui, dans le futur, sera financée par deux voies: premièrement, par les charges portant sur le travail et, deuxièmement, par d'autres charges qui seront supportées par les moyens communs.

Comme Mme Maximus l'a demandé, nous restons à votre disposition pour clarifier ces divers éléments, si vous le jugez nécessaire.

Tot slot wil ik nog mijn uitspraak «een zee van maatregelen» verduidelijken. Met drie of vier maatregelen zullen wij de werkloosheid niet bekampen. Om de bijkomende werkgelegenheid te creëren is een «zee van maatregelen» nodig die gaan van het scheppen van een investerings- en bedrijfsvriendelijk klimaat tot individuele rechten. Wij moeten hierbij een dubbel spoor volgen. Enerzijds moeten er op het vlak van banenplannen en van de verlaging van de RSZ, met andere woorden die aspecten die de overheid mee stimuleert, minder maar wel doorzichtiger maatregelen worden genomen. Anderzijds moet er een heel gamma maatregelen worden uitgewerkt waaruit de onderhandelaars kunnen kiezen volgens de eigenheid van het bedrijf met het oog op een efficiënte tewerkstellingscreatie.

**De voorzitter.** — Het woord is aan de heer Beirnaert.

**De heer Beirnaert**, administrateur-directeur-generaal van het VBO. — Mijnheer de voorzitter, ik wil kort repliceren.

Aan de heer Coene wil ik het volgende zeggen. Men moest een invalshoek kiezen en ik had begrepen dat dit debat ging over bestaanszekerheid en sociale zekerheid. Terecht kan men echter opmerken dat de werkgelegenheidspolitiek eigenlijk het eerste onderdeel had moeten zijn, want over flexibiliteit valt inderdaad heel wat te zeggen.

Zonder kritisch te zijn, wil ik toch opmerken dat sommige mensen sneller spreken over alternatieve financiering dan ze erover nadenken. Dat slaat uiteraard niet op de sprekers in dit debat. Het dossier van de alternatieve financiering kunnen wij niet ontwijken, maar het is ook enorm complex, omdat het gesitueerd is in een Europees kader. België is een klein land, waardoor de consumptie heel snel kan worden gedelokaliseerd. Wij mogen ons dan ook niet als eilandbewoners gedragen, maar moeten het debat over de alternatieve financiering in een Europese context ten gronde voeren.

J'en viens ainsi, à l'intention de monsieur Santkin, à quelques remarques, en ce qui concerne le rôle de l'Europe sociale et de l'emploi.

Selon moi, la politique de l'emploi sera essentiellement menée à l'échelle des États membres. Cependant, l'Europe a certainement une fonction de soutien à remplir en la matière, et ce par le biais des fonds structurels.

Monsieur Santkin, je vous appuie lorsque vous parlez de l'infrastructure. Cependant, je constate que les grands bailleurs de fonds de l'Europe rechignent à investir dans ce domaine.

L'Europe doit constituer un niveau de sensibilisation. Sur le plan institutionnel, les pouvoirs de l'Europe en matière d'emploi sont peu nombreux. Néanmoins, selon moi, l'Europe de la convergence est en constante progression tant en matière d'emploi que de sécurité sociale.

Ik ben ervan overtuigd dat men niet kan toetreden tot de Europese Monetaire Unie indien men geen rekening houdt met de consequenties daarvan op politiek vlak. De wet op de tewerkstelling en de competitiviteit bepaalt dat onze loonkost niet meer mag stijgen dan het gemiddelde van de drie ons omringende landen en bij de actualisering van het regeerakkoord heeft de regering bepaald dat onze sociale bijdragen hetzelfde niveau moeten hebben als deze van die drie landen. Dit is onmiskenbaar juist. Over de pensioenen werd reeds een debat gevoerd en het was de grote verdienste van Freddy Willockx dat hij dit debat heeft gelanceerd. Op het vlak van gezondheidszorgen is men zich bewust van de beperkingen van de hervorming-Moureaux en staat de beheersbaarheid van de gezondheidszorg weer ter discussie.

Ik heb echter sterk de indruk dat men terugdeinst voor een fundamenteel debat over de werkloosheid. Toch kan men daar niet buiten. Terecht merkt mevrouw Cantillon op dat artikel 80 eigenlijk een alibifunctie vervult. Dit wijst op het onvermogen om

het debat ten gronde te voeren. Zij heeft perfect gelijk wanneer ze zegt dat een discussie over artikel 80 slechts zinvol kan zijn als eerst wordt gepraat over beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt en de controle daarop.

Wanneer ik haar echter met scepticisme hoor praten over de mogelijkheid om daarover een debat te voeren — zij die toch een eminente autoriteit is op het vlak van de sociale zekerheid — dan word ik toch een beetje bang.

**De voorzitter.** — Het woord is aan de heer De Leeuw.

**De heer De Leeuw**, nationaal secretaris van het ABW. — Mijnheer de voorzitter, ik moet er wellicht niet aan herinneren dat de kinderbijlagen en de gezondheidszorg ondeelbaar deel moeten blijven uitmaken van de sociale zekerheid. Die elementen onderbrengen in een volksverzekering zou onmiddellijk vragen doen rijzen over het niveau van deze uitgaven en uitkeringen.

Over de vraag naar arbeidskostverlaging wens ik het volgende te zeggen. Bij een daling van de arbeidskost met 3,33 % kan de werkgelegenheid volgens het Planbureau met 1 % stijgen. Een lineaire verlaging van de bijdragen doet het probleem van de alternatieve financiering rijzen. Het Planbureau heeft uitgerekend dat een algemene lineaire vermindering op basis van de Franse wet-De Robien 1,4 à 3,3 miljoen zou kosten per baan. Een systeem waarbij de arbeidskostverlaging en de arbeidsduurvermindering worden gekoppeld aan de creatie van jobs valt het goedkoopst uit. Wij zijn niet zomaar voorstander van een omzetting van de Franse wet-De Robien in de Belgische wetgeving, integendeel want wij hebben heel wat kritiek op die wet. Volgens het Planbureau weegt een belasting op ondernemingswinsten en een CO<sub>2</sub>-taks het minst op de consumptie.

Tot slot wens ik nog op te merken dat men niet zo maar moet afkijken van Nederland en Denemarken. In Nederland was er, zoals mevrouw Geerts al zei, meer budgettaire ruimte. In Denemarken is de arbeidskost lager, maar men stelt er wel een inhaaleffect vast. Het aandeel van de lonen in de toegevoegde waarde ligt er beduidend hoger of minstens even hoog als in België. Het debat is dus complexer dan sommigen het voorstellen. Over de alternatieve financiering moet nog een en ander duidelijk worden gemaakt. Ons standpunt over lineaire arbeidskostverlaging is, gelet op de studies en de argumenten waarnaar ik heb verwezen, dus niet ideologisch geïnspireerd, maar gebaseerd op wetenschappelijk onderbouwd materiaal. (*Applaus.*)

**De voorzitter.** — Het woord is aan de heer Haaze.

**De heer Haaze**, voorzitter van het ACLVB. — Mijnheer de voorzitter, iedereen is het erover eens dat al heel wat maatregelen zijn genomen. De vraag is wat er nog meer moet gebeuren. Het probleem van de loonkost staat centraal. Er is steeds minder discussie over de noodzaak om de loonkost naar beneden te halen, maar wel over het effect ervan. Als dit geen effect heeft, dan rijst de vraag hoe wij de sociale zekerheid verder moeten financieren. Laten wij eerst nagaan welke maatregelen nodig zijn en welke het grootste terugverdieneffect hebben en dan pas het debat over de alternatieve financiering aanvatten. Dan zullen er al heel wat problemen van de baan zijn, zodat er een consensus over alternatieve financiering kan worden bereikt. (*Applaus.*)

**De voorzitter.** — Hiermede zijn wij aan het einde gekomen van deze gedachtewisseling.

Nous voici arrivés au terme de cet échange de vues.

De Senaat komt vanmiddag in plenaire vergadering bijeen om 16 uur.

Le Sénat se réunira en séance plénière cet après-midi à 16 heures.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(De vergadering wordt gesloten om 12.40 uur.)

(La séance est levée à 12 h 40.)





## SÉANCE DE L'APRÈS-MIDI — NAMIDDAGVERGADERING

### PRÉSIDENCE DE M. SWAELEN, PRÉSIDENT VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER SWAELEN, VOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.  
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 16 h 55.  
De vergadering wordt geopend om 16.55 uur.

#### CONGÉ — VERLOF

M. Ph. Charlier, en mission à l'étranger, demande un congé.

Verlof vraagt: de heer Ph. Charlier, met opdracht in het buitenland.

— Ce congé est accordé.

Dit verlof wordt toegestaan.

#### EXCUSÉS — VERONTSCHULDIGD

MM. Anciaux, Daras, pour d'autres devoirs, et Vergote, pour raison de santé, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren Anciaux, Daras, wegens andere plichten, en Vergote, met opdracht in het buitenland.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

#### WERKLOOSHEID EN MAATSCHAPPELIJKE UITSLUITING

##### *Voortzetting van het debat*

#### CHÔMAGE ET EXCLUSION SOCIALE

##### *Continuation du débat*

**De voorzitter.** — Wij hervatten ons debat over de werkloosheid en de maatschappelijke uitsluiting.

Nous reprenons le débat sur le chômage et sur l'exclusion sociale.

Het woord is aan de voorzitter van de commissie.

**Mevrouw Maximus (SP).** — Mijnheer de voorzitter, zoals gepland hebben wij in de commissievergadering, die jammer genoeg veel te kort was, gepoogd om na de studies die werden gemaakt tot een neerslag te komen van wat de verschillende senatoren hier naar voren hebben gebracht. Wij zullen proberen daaruit zoveel mogelijk punten van consensus te halen en wij

zullen ook trachten bijzondere aandacht te schenken aan de punten waarover geen consensus bestaat of waarbij verschillende accenten worden gelegd.

Zoals daarnet op de persconferentie reeds werd gezegd, is het werk zeker niet af. Integendeel, het eigenlijke werk moet nog beginnen. In een latere fase moeten wij vooral oplossingen zoeken voor de resterende knelpunten.

In onze commissievergadering van daarnet hebben wij gesteld dat België een relatief laag armoedepeil kent. Dit danken wij vooral aan de goed uitgebouwde sociale zekerheid. Nochtans is het ons niet in de eerste plaats om de financiële armoede te doen. Daarvoor hebben wij wettelijke instrumenten. Onze studie heeft vooral de maatschappelijke uitsluiting tot voorwerp. Hoewel wij goede resultaten boeken inzake armoedebestrijding, kennen wij een hoge graad van langdurige werkloosheid, in het bijzonder in de groep van de ongeschoolde en laaggeschoolde werknemers. Voor deze categorie van mensen dreigt uitsluiting, waarna zij het contact met de maatschappij verliezen.

Wij hebben vastgesteld dat, in vergelijking met de ons omringende landen, in België de afhankelijkheid van uitkeringen en de langdurige inactiviteitsgraad uitzonderlijk hoog liggen. Daarom pleiten wij ervoor om ook in de toekomst een leefbare en degelijke sociale zekerheid te vrijwaren. De kostprijs van het Belgische stelsel van werkloosheidsuitkeringen ligt op het internationaal gemiddelde, maar inzake de financiering onderscheidt ons stelsel zich door het feit dat deze financiering vrijwel volledig op arbeid in loondienst wordt afgewenteld. Dit schept alleszins een probleem.

Het uitkeringsniveau ligt enerzijds relatief laag, maar anderzijds is het recht op uitkeringen in principe onbeperkt in de tijd.

We hebben ons bijzonder gebogen over artikel 80, dat het mogelijk maakt mensen uit de werkloosheidsverzekering te stoten omwille van andere redenen dan deze die aan de basis liggen van dit artikel. Dit had immers tot doel een oneigenlijk gebruik van de werkloosheidsvergoedingen te sanctioneren. Vaak worden mensen nu uitgesloten om andere redenen, zoals het zoekgedrag, dat alleszins een slecht criterium is om uit te maken of een uitkering al dan niet terecht wordt toegekend. Wij verwijzen hier naar de studies van deskundigen uit de menswetenschappen.

De praktijk wijst uit dat artikel 80 discriminerend werkt voor vrouwen en indruist tegen de logica van het verzekeringsbeginsel aangezien de uitkeringen afhankelijk zijn van wijzigingen in inkomen en/of gezinssituatie. Bijgevolg zijn wij van oordeel dat, uitgaande van ervaringen in een aantal Europese landen, een verhoging van de activiteitsgraad niet noodzakelijk een keuze

impliceert die leidt tot de verhoging van het armoedepijl. Daarom vragen wij dat het werkgelegenheidsprobleem bovenaan de agenda wordt geplaatst zowel van internationale als van nationale instellingen.

Het is voor ons duidelijk dat werk verschaffen de beste maatregel is om sociale uitsluiting tegen te gaan. Op internationaal vlak moet het vernieuwd Europees sociaal handvest door een zo groot mogelijk aantal Europese landen worden ondertekend en worden toegepast om als hefboom te kunnen dienen. Door de verhoging van lonen en door de verbetering van werkvoorwaarden in de andere Europese landen moet de balans in evenwicht worden gebracht. Het concurrentievermogen mag geen voorwendsel zijn voor sociale dumping.

Wij herhalen ons verzoek om in Amsterdam tijdens de topconferentie van de staats- en regeringsleiders van de Europese Unie op 16 en 17 juni, tastbare resultaten te boeken inzake gemeenschappelijk werkgelegenheidsbeleid.

Wij vragen op nationaal vlak een structureel beleid te voeren dat erop gericht is werkgelegenheid te creëren. Wij geven hiervoor een aantal hefbomen aan. De eerste betreft een substantiële verlaging van de loonkosten en de compensatie van de gederfde inkomsten door een alternatieve financiering van de sociale zekerheid. Hierover kan echter door de verschillende partijen geen akkoord worden bereikt. Over een verder doorgedreven arbeidsverdeling op vrijwillige basis, onder verschillende vormen en rekening houdend met de behoeften van de individuen, de gezinnen en de bedrijven, kon wel een akkoord worden bereikt. Men is het er echter nog niet over eens of dit per bedrijf of per sector moet gebeuren. Verdere discussie hierover is noodzakelijk.

Over het feit dat specifieke maatregelen moeten worden genomen ten gunste van laaggeschoolden is men het wel volkomen eens. Wij stellen immers vast dat laaggeschoolden als eerste het slachtoffer worden van uitsluiting. Wij gaan ook akkoord met het voorstel om de intermediaire economie verder uit te bouwen, want zoals deskundigen gisteren hebben uitgelegd, beschikken wij op dat vlak over een hele reeks tewerkstellingsmogelijkheden die nog niet werden benut. Wij vragen dat in overleg met de gewesten een adequaat systeem van trajectbegeleiding van werklozen wordt uitgebouwd, daar wij vaststellen dat mensen nu te lang werkloos blijven en daardoor niet meer aan de bak kunnen komen. Deze snelle en adequate trajectbegeleiding moet dus voorkomen dat mensen in de werkloosheid tuimelen.

Vanmorgen hadden wij in dit halfrond een eerste belangrijke ontmoeting met de sociale partners. Wij hebben daarbij vastgesteld dat iedereen het eens is over de noodzaak van een sociaal contract en dat men de mening toegedaan is dat het sociaal overleg de basis moet blijven voor de ontwikkeling van België. Wij dringen er bijgevolg op aan dat alles in het werk wordt gesteld om het overleg over dat sociaal contract tussen de sociale partners en de politieke wereld, terug op gang te brengen.

Wij hebben deze twee dagen kunnen vaststellen dat, ondanks alle maatregelen die in België al werden getroffen, er nog altijd een ongelijke behandeling is van mannen en vrouwen. Die ongelijkheid moet op alle gebieden worden weggewerkt.

Ik ben er mij van bewust dat onze commissie nog maar een beperkt verlanglijstje heeft opgesteld. Dat mag ons echter niet ontmoedigen. Wij hebben immers van meet af aan vastgesteld dat ons werk niet af is. Wij hebben, uitgaande van het rapport, een *status questionis* gemaakt. Wij hebben dat rapport getoetst aan de conclusies van verschillende experts en van de sociale partners en wij zullen het zo dadelijk ook toetsen aan het standpunt van onze regering. Ons lijstje is niet af omdat het de bedoeling is verder te praten over al wat naar voren is gebracht door de diverse instanties en partijen die hier vertegenwoordigd zijn. Wij hopen zo een document te kunnen opstellen dat een eindconclusie van anderhalf jaar werk inhoudt.

Mijnheer de voorzitter, ik meen dat ik mijn plicht heb gedaan. Wij hebben in de commissie afgesproken vandaag nog wel te luisteren naar de regering, maar geen debat meer te houden of replieken te aanhoren, zoals aanvankelijk werd gepland. Het is de bedoeling de verschillende ideeën in de commissie verder uit te werken. (*Applaus.*)

**De voorzitter.** — Het woord is aan minister Smet.

**Mevrouw Smet**, minister van Tewerkstelling en Arbeid, belast met het Beleid van gelijke kansen voor mannen en vrouwen. — Mijnheer de voorzitter, sta mij toe eerst en vooral de leden van de commissie voor de Sociale Aangelegenheden en al degenen die betrokken waren bij de voorbereiding van de werkzaamheden gedurende deze twee dagen, te feliciteren en te danken. Ik heb daarvoor twee redenen.

Ten eerste het thema werkloosheid en maatschappelijke uitsluiting is een van de meest brandende en fundamentele thema's van de sociale politiek in België.

Ten tweede ben ik van mening dat er ter voorbereiding van deze tweedaagse bespreking een uitstekend document werd opge maakt. Ik las in de pers dat de senatoren niet zo talrijk aanwezig waren, maar het totaal aantal senatoren is natuurlijk fel afgeslankt. De aanwezigheid en de deelneming aan de discussie was wel degelijke bevredigend. Ik wens hen daarvoor te feliciteren.

In het bijzonder dank ik de voorzitter van de commissie, mevrouw Maximus, en mevrouw Cantillon, rapporteur, die de bezouwer waren van dit debat.

Het verbaast mij dan ook niet dat men het moeilijk eens kan worden. Binnen de regering zijn we wel verplicht om tot eensgezindheid te komen. Wij kunnen de zaken niet steeds verder uitdiepen en uitstellen. De leden van de commissie beseffen waarschijnlijk wel dat de problematiek zeer complex is en dat moeilijk tot een standpunt kan worden gekomen waar iedereen achter staat. Iedereen is het in grote lijnen wel eens, maar wanneer technische oplossingen moeten worden gevonden botst men, of men dit wil of niet, op verschillende opvattingen. Dat kan gaan over de snelheid waarmee men sommige maatregelen wil realiseren of over de bereidheid om financiële middelen vrij te maken en dan bepaalde bestaande voordelen en zekerheden te laten wegvallen. Over dergelijke punten verschilt men van mening.

Graag wil ik het regeringsbeleid verduidelijken en antwoorden op een aantal vragen die zijn gesteld. Het was een goed idee om professoren uit het buitenland voor dit debat uit te nodigen en zo verschillende visies uit Europa en de Verenigde Staten, de twee continenten waarmee we het meest verbonden zijn, te laten horen.

Ik meen dat weinigen onder ons er voorstander van zijn om het VS-model naar België over te hevelen. De meesten onder ons zijn het erover eens dat het Europees model, dat misschien moet worden gecorrigeerd en aangepast, voor ons het beste is. Het VS-model zou trouwens niet passen in onze sociale omgeving.

Ik verwijs in dit verband naar de kunstmatig zwakke positie van de vakbonden in de Verenigde Staten. Een drietal weken geleden ben ik in de Verenigde Staten geweest en tijdens een gesprek met de verantwoordelijke voor het overleg tussen de vakbonden heb ik vernomen, dat de vakbonden in de Verenigde Staten zeer zwak staan. Wij leven in een totaal verschillende omgeving. In de Verenigde Staten is er geen sociaal overleg. Bovendien is er een zeer passieve overheid die alles overlaat aan marktmechanismen. Wanneer men achter de façade van de hoge jobcreatie en de lage werkloosheid kijkt, stelt men vast dat het VS-model minder performant is dan vaak wordt voorgehouden. De hoge jobcreatie, vooral die in de dienstensector, is voor een groot deel te wijten aan de grotere demografische en economische groei in de Verenigde Staten. Bovendien is de jobcreatie er in verhouding tot de bestaande werkgelegenheid niet of nauwelijks beter dan in Nederland of in Duitsland.

Ook culturele oorzaken liggen aan de basis van de veel hogere activiteitsgraad. Die komt bij velen voort uit financiële noden die ontstaan bij gebrek aan een sociale zekerheid. Tevens wordt zij verbloed door het feit dat twee of drie procent van de mannelijke beroepsbevolking, dit is tienmaal meer dan in België, in de gevangenis verblijft. Sinds 1979 zijn alleen de lonen van de tien procent topverdieners gestegen. De rest heeft moeten inleveren: 25 % van de blanken, 38 % van de zwarten en 47 % van de hispanics werken voor lonen die hen niet boven de armoedegrens tillen. De langdurige werkloosheid is veel lager, maar iedereen die langer dan 26 weken werkloos is verdwijnt uit de cijfers. Die krijgt geen

uitkering meer, evenmin als de meer dan de 600 000 daklozen. Als men een vergelijking maakt, moet men alle factoren in rekening brengen.

Ons sociaal model is natuurlijk ook niet volmaakt. Er zijn te veel werklozen, zeker te veel langdurig werklozen. Dit blijkt ook uit de analyse van de werkloosheid. Wij moeten dus op een aantal punten verbeteringen aanbrengen.

Ik zal nu dieper ingaan op het regeringsbeleid inzake werkgelegenheid enerzijds en de problematiek van de werkloosheid anderzijds.

Wat de werkgelegenheid betreft volgt de regering twee grote lijnen.

Ten eerste willen wij het economisch draagvlak versterken, bijvoorbeeld door de BTW in de bouwsector te verminderen en nemen wij een aantal maatregelen om de economie beter te doen draaien.

Ten tweede willen wij de tewerkstelling verbeteren door het nemen van begeleidingsmaatregelen ten einde de toename van de werkgelegenheid die voortvloeit uit de economische groei, zo hoog mogelijk op te voeren.

De maatregelen die in dit kader werden genomen, zijn geconcentreerd rond vijf clusters: vermindering van de arbeidskost door loonmatiging en vermindering van patronale bijdragen voor de sociale zekerheid; herverdeling van de arbeid over een groter aantal personen; maatregelen ter bevordering van de inschakeling van de doelgroepen, bijvoorbeeld de laaggeschoolden; ontwikkeling van nieuwe arbeidsmarkten die tegemoetkomen aan nieuwe of niet-ingevulde noden in de maatschappij en ten slotte de vorming van werknemers. Dit punt behoort grotendeels tot de bevoegdheid van de regio's.

Ik zal deze hoofdstukken kort toelichten.

La réduction du coût salarial est un axe prioritaire car la relation entre le coût du travail et celui des autres facteurs de production est primordiale dans la détermination du caractère intensif de la croissance de l'emploi.

Les autorités utilisent les deux possibilités dont elles disposent pour influencer les coûts salariaux. Il s'agit tout d'abord de la modération salariale, et, ensuite, de la réduction des charges sociales, laquelle se chiffre cette année à environ 60 milliards, grâce aux mesures spécifiques et générales qui ont été prises.

En outre, le gouvernement s'est engagé, via une réduction supplémentaire des cotisations patronales de sécurité sociale jusqu'à l'an 2000, à ramener ces cotisations au niveau en vigueur chez nos principaux partenaires commerciaux. Sur ce point, je rencontre l'une de vos préoccupations. Mais des efforts importants seront nécessaires pour atteindre cet objectif, car il nous reste peu de temps.

Le gouvernement est convaincu qu'un financement alternatif s'impose pour compenser le coût de cette réduction des cotisations, lequel n'est pas entièrement couvert par la création d'emplois supplémentaires. Jusqu'à présent, le type de financement alternatif auquel nous avons eu recours est principalement la fiscalité indirecte, c'est-à-dire la T.V.A., les accises, etc. Les moyens dégagés grâce à une augmentation de ces taxes ont été consacrés au financement de la sécurité sociale et ont permis de faire face à la diminution des cotisations accordée aux entreprises.

Si on veut encore accentuer cette diminution, il convient soit de limiter les dépenses de la sécurité sociale — à cet égard, certaines mesures ont été prises parfois contre votre gré; je pense notamment, madame Delcourt, au système du travail à temps partiel involontaire — soit de rechercher de l'argent frais pour financer le système.

**M. Hazette** (PRL-FDF). — Il y a une troisième voie. Si pendant une période de transition, l'État pouvait réaliser un certain nombre de biens dont il est encore propriétaire, il se donnerait les moyens de passer de l'économie actuelle à une économie plus dynamique avec des charges sociales allégées dont les compensations seraient apportées par ces réalisations. Il me semble que cette voie mérite d'être explorée.

**Mme Smet**, ministre de l'Emploi et du Travail, chargée de la Politique d'égalité des chances entre hommes et femmes. — Comme vous le savez, l'État s'est déjà dessaisi d'un certain nombre de domaines, mais on a dû utiliser l'argent récolté pour diminuer notre dette.

**M. Hazette** (PRL-FDF). — Il reste encore des bâtiments à vendre.

**Mme Smet**, ministre de l'Emploi et du Travail, chargée de la Politique d'égalité des chances entre hommes et femmes. — Peut-être qu'à l'avenir, si on réalise d'autres biens, on pourrait utiliser cet argent pour financer une partie de la sécurité sociale. Toutefois, n'oubliez pas que réaliser des biens n'apporte un avantage que pendant un an. Ce n'est pas structurel. Il est important de le souligner. Cela signifie que, dès l'année suivante, il faut de nouveau rechercher de l'argent frais.

Cela dit, grâce à la modération salariale et au fait que nous avons financé, par le biais de la fiscalité, 60 milliards de réduction de cotisations patronales, les résultats ont été positifs. Notre croissance économique est beaucoup plus favorable actuellement à la création d'emplois. Au cours de ces deux dernières années, le volume de travail est resté stable avec une croissance économique moyenne de 1,7 %. Au début des années 90, une telle croissance se traduisait encore par une diminution du volume de travail de 0,5 % l'an. Aujourd'hui elle est stable, cela veut dire que notre croissance économique est devenue plus intensive en emplois.

Pour exprimer cette idée plus simplement encore, je citerai M. Karl Boon, président de la F.E.B., dont voici les propos: «Grâce au récent blocage des salaires, 65 000 emplois supplémentaires ont pu être créés ces trois dernières années. Il est très difficile de persuader la population de cela, mais c'est un fait.»

Het tweede onderdeel van mijn uiteenzetting betreft de herverdeling van de arbeid en de versoepeling van de arbeidsmarkt. In andere landen noemt men de herverdeling van de arbeid ook flexibiliteit, maar in ons land wordt het begrip «flexibiliteit» steeds gedefinieerd als versoepeling van de arbeidsmarkt volgens de wensen van de ondernemingen.

De regering heeft in dit verband een reeks maatregelen genomen. De programmawet die in de Kamer zal worden ingediend en die de Senaat misschien zal evoceren, bevestigt de mogelijkheid tot opeenvolgende contracten van bepaalde duur. Deze regeling zal niet meer gelden voor een periode van twee of drie jaar, maar zal een structureel systeem worden.

Andere maatregelen betreffen de versoepeling van de regeling inzake opzeggingstermijnen voor de hogere bedienden, het vergemakkelijken van de invoering van de arbeidsduur op jaarbasis voor de KMO's en voor de grote ondernemingen. De procedures voor het beroep doen op uitzendarbeid werden versoepeld en de deeltijdse arbeid werd aantrekkelijker gemaakt. Hieraan zullen echter nog verbeteringen worden aangebracht.

Dit toont aan dat wij zijn ingegaan op de vraag naar flexibiliteit. Ik vestig er bovendien de aandacht op dat er op het ogenblik nog weinig vragen van de werkgevers ter tafel liggen.

Toch zijn wij ook tegemoetgekomen aan de vragen van de werknemers, onder meer met betrekking tot het verdelen van de arbeid.

Steeds wordt de vergelijking gemaakt met Nederland, maar ik wijs erop dat het arbeidsvolume in ons land proportioneel groter is dan in Nederland. In ons land worden er in totaal meer uren gepresteerd. In Nederland wordt dit lager arbeidsvolume echter gepresteerd door meer werknemers, die gemiddeld minder uren werken. Daarom is er in Nederland minder werkloosheid. Als in Nederland 35 % van de werknemers deeltijds werkt, waaronder sommigen slechts zeven tot acht uur per week, tegenover 14 % in ons land, die volgens de reglementering niet minder dan een derde van de voltijdse arbeid mag werken, dan is het logisch dat in Nederland meer mensen worden tewerkgesteld dan in ons land. Dit vormt het bewijs dat arbeidsherverdeling tewerkstelling oplevert.

**Mme Delcourt-Pêtre** (PSC). — Madame la ministre, une telle solution risquerait de précariser les femmes, parce que c'est essentiellement de l'emploi de celles-ci qu'il est question, de la réparti-

tion du travail entre elles. En diminuant l'emploi à temps partiel pour en faire un travail à faible temps partiel, nous nous engageons alors dans une voie de précarisation. Il convient, selon moi, d'être extrêmement prudent dans ce domaine.

**Mme Smet**, ministre de l'Emploi et du Travail, chargée de la Politique d'égalité des chances entre hommes et femmes. — Je suis d'accord avec vous. Je ne demande pas que l'on en vienne à des emplois à tiers temps. Je souhaite simplement que subsiste la possibilité de travail à mi-temps, car il répond à de nombreuses demandes, de la part des femmes principalement. Vous me dites qu'il s'agit d'une répartition entre les femmes, c'est exact. En effet, peu d'hommes sont intéressés pour le travail à temps partiel, sauf peut-être les jeunes chez lesquels on remarque une certaine évolution à cet égard.

Quelles sont les raisons de cet état de chose? C'est une tradition. D'une part, les femmes choisissent de rester à la maison pour éduquer les enfants et s'occuper du ménage; d'autre part, en général, le gain de l'homme au sein du ménage est plus important que celui de la femme. Ce sont deux raisons importantes qui justifient le choix que nous constatons. La situation évoluera, mais lentement.

**Mme Delcourt-Pêtre** (PSC). — Cela peut également changer si l'on stimule d'autres formules. En effet, si le gouvernement se limite aux solutions que vous préconisez, il est évident que la situation ne changera pas de sitôt.

**Mme Dardenne** (Écolo). — Je souhaite intervenir dans le même ordre d'idée que Mme Delcourt.

Vous dites, madame la ministre, qu'il s'agit d'un choix des femmes. Selon moi, c'est rarement un choix. Il semble plutôt que ce soit le résultat d'un «non-choix», situation qui perdurera tant que l'on ne stimulera pas d'autres formules. Les femmes ne choisissent pas délibérément cette possibilité, mais elles n'ont pas les moyens de faire autrement.

**Mme Smet**, ministre de l'Emploi et du Travail, chargée de la Politique d'égalité des chances entre hommes et femmes. — Je puis entrer dans votre raisonnement en ce qui concerne les femmes qui sortent d'une période de chômage. Dans ce cas précis, je peux admettre qu'un certain pourcentage de femmes acceptent un temps partiel à défaut d'obtenir un temps plein. Il ne s'agit donc pas d'un choix. Au contraire, au sein des entreprises, de nombreuses femmes occupées dans le cadre d'un temps plein demandent un temps partiel, et c'est le résultat d'un libre choix.

**Mme Dardenne** (Écolo). — Elles n'ont pas d'autre solution pour la garde de leurs enfants ou éventuellement de personnes malades, etc. Ce n'est donc pas vraiment un libre choix.

**Mme Smet**, ministre de l'Emploi et du Travail, chargée de la Politique d'égalité des chances entre hommes et femmes. — Il s'agit souvent de femmes qui disposent depuis longtemps d'une solution pour la garde des enfants. Je pense que le problème ne se situe pas à ce niveau et que cet argument sert plutôt d'excuse.

Mme Delcourt dit qu'il convient de trouver d'autres moyens de redistribution du travail. Les moyens actuellement disponibles — interruption de carrière, temps partiel à l'exception du 4/5<sup>e</sup> temps — sont généralement utilisés par les femmes.

Les hommes sont davantage concernés par la prépension. Si l'on considère les diverses possibilités, on constate un énorme clivage entre les hommes et les femmes: les uns optent pour la prépension, les autres pour l'interruption de carrière et le temps partiel.

De nieuwe generatie van jonge mannen die zich op de arbeidsmarkt aanbieden en die bereid zijn een deel van hun tijd aan andere activiteiten dan arbeid te besteden, dienen te worden aangemoedigd. Van de mannen in overheidsdienst opteert haast niemand voor een halftijdse betrekking, maar de mogelijkheid vier vijfden te werken is erg in trek. Dit is mijns inziens een goed model van arbeidsherverdeling.

De regering heeft de arbeidsherverdeling overgelaten aan de sociale partners in sectoren en heeft ter ondersteuning hiervan een vermindering van de sociale bijdragen in het vooruitzicht gesteld. De sectoren zouden aanspraak kunnen maken op een forfaitaire vermindering van 150 000 frank per persoon, ofwel op een vermindering berekend volgens het systeem Di Rupo. In de meeste sectorale akkoorden werd de voorkeur gegeven aan de forfaitaire vermindering, wellicht omdat het systeem Di Rupo te ingewikkeld is.

Er werden ongeveer 85 sectorale akkoorden gesloten. Inzake arbeidsherverdeling ging de eerste keuze naar de loopbaanonderbreking, de tweede keuze naar het halftijdse prepensioen op 55 of 56 jaar, de werknemer die op die manier twee of drie jaar vroeger een halftijdse prepensioen kan genieten, kan vervolgens, naargelang van het van kracht zijnde bedrijfsakkoord, halftijdse werken tot zijn 65e of een voltijdse brugpensioen aanvragen. Voor een eerste keer werd ook de deeltijdse arbeid in heel wat akkoorden ingeschreven en de rechten terzake van zowat 750 000 arbeiders zijn daardoor nu gedekt. Dit is een belangrijke ontwikkeling.

Toen de regering er niet in geslaagd was een interprofessioneel akkoord te laten sluiten, wierp zij haar hoop op het welslagen van de sectorale onderhandelingen. In het licht van de sectorale akkoorden die tot op heden werden gesloten, kan worden geconcludeerd dat deze hoop niet werd teleurgesteld.

Over de derde beleidsas werd vaak in de meest uiteenlopende bewoordingen gesproken. Sommigen hebben het over de dienstenwinkels, anderen spreken van *les emplois de proximité*. Uiteindelijk bedoelt iedereen de verzorging van personen. Het kan gaan om het verzorgen van zieken of bejaarden, maar ook om huishoudelijke- of poetshulp. Wij zijn het erover eens dat de vraag naar de verzorging van personen zich verder ontwikkelt. Het probleem rijst dus hoe aan deze vraag op een legale manier kan worden voldaan. Van mijn kant ben ik ervan overtuigd dat een groot deel van deze markt vandaag reeds tot ontwikkeling is gekomen, maar grotendeels op een illegale manier.

Met het oog op de legale organisatie van deze markt heeft de regering een aantal maatregelen genomen, die al dan niet kunnen worden toegejuicht. Ik kan er goed inkomen dat de voorstanders van alternatieve maatregelen hun eigen voorstellen beter vinden, maar de maatregelen van de regering werden gerealiseerd en functioneren. Op het ogenblik zijn er maandelijks ongeveer 30 000 PWA-ers actief. Deze werkkrachten blijven evenwel in de werkloosheidsstatistiek opgenomen. Naast hun werkloosheidsuitkering ontvangen ze wel een supplement.

Voor de langdurig werklozen wordt nu naar een oplossing gezocht en ik geef toe dat ik nog op zoek ben naar een meer precieze afbakening van de doelgroep. Er bestaat een verschil tussen een langdurige en een laag geschoolde werkloze, ook al willen beide situaties wel eens samenvallen. Werklozen die langer dan vijf jaar werkloos zijn, zijn natuurlijk vrijwel altijd laaggeschoold. Toch is ook de overgrote meerderheid van wie langer dan twee jaar werkloos is, laaggeschoold.

De regering zal zich dan ook moeten beraden over de vraag of ze zich, als ze de werkloosheidsvergoedingen wil activeren, vooral moet richten tot de laaggeschoolden, ook al zijn deze misschien slechts twee jaar werkloos, dan wel of ze eerder het aantal jaren werkloosheid als criterium moet nemen. Ook ikzelf en mijn medewerkers zijn met deze kwestie nog niet helemaal rond. Ik denk dat wij de twee mogelijkheden moeten bekijken en niet te vlug mogen beslissen, ook omdat het verschil tussen Vlaanderen en Wallonië groot is. In Vlaanderen is de groep van de mensen die meer dan vijf jaar werkloos is, voldoende arbeidsgeschikt en laaggeschoold, niet gelijk gespreid over alle arrondissementen. In bepaalde arrondissementen, zoals bijvoorbeeld Roeselare en Kortrijk, is de werkloosheidsgraad zeer laag. Wanneer wij ons dan fixeren op personen die meer dan vijf jaar werkloos zijn, kan dit tot gevolg hebben dat wij in bepaalde arrondissementen bijna niemand vinden die aan de criteria beantwoordt. Wij moeten ons dus over de afbakening van deze groep beraden.

Dit zijn allemaal middelen om die verzorgingstaken of diensten die uit de markt verdwenen zijn, daarin opnieuw op te nemen.

J'en arrive au deuxième chapitre, lequel a suscité bon nombre de discussions, notamment en ce qui concerne l'assurance chômage. Notre politique en la matière repose sur deux grands axes.

Le premier vise à assurer un revenu de remplacement et une protection sociale efficace aux travailleurs privés d'emploi. De nos jours, ce volet est intitulé «volet passif», avec une connotation péjorative.

Le second, baptisé «volet actif», a pour objectif d'aider les demandeurs d'emploi à se réinsérer sur le marché du travail. Le régime d'assurance chômage doit être utilisé en guise de support d'une politique active en faveur de l'emploi.

En ce qui concerne la couverture du risque de chômage, notre régime se distingue par trois spécificités. À cet égard, les débats ont mis en évidence des prises de position tranchées dans le chef des partenaires sociaux et de certains partis. Il me semble indispensable de rappeler que, dans notre régime actuel, le droit aux allocations de chômage est illimité dans le temps, les jeunes demandeurs d'emploi bénéficient d'une allocation de chômage au terme de leurs études et le système prend en charge des formules de retrait temporaire ou anticipé du marché de l'emploi, à savoir les interruptions de carrière et les prépensions. Il faut savoir que dans les pays voisins, ces prestations sont prises en charge par d'autres secteurs.

Certains utilisent arbitrairement les caractéristiques de notre système pour avancer le chiffre d'un million de chômeurs. En fait, il est erroné de comptabiliser une personne en situation d'interruption de carrière dans la statistique relative au chômage. Dans les rares pays où une mesure similaire existe, l'intéressé est tout simplement considéré comme étant en congé pour raisons familiales. Par ailleurs, les prépensions sont payées par le chômage alors que dans d'autres pays, en Irlande ou ailleurs, elles font partie intégrante du système de retraite.

Bref, notre système de chômage supporte des mesures diverses en grand nombre, accorde des allocations d'attente aux jeunes diplômés et est illimité dans le temps. Ces caractéristiques sont pratiquement uniques.

En outre, je m'inscris en faux contre l'affirmation selon laquelle certains éléments de notre système de chômage sont défavorables aux femmes. En réalité, c'est exactement le contraire! Dans la plupart des pays qui nous entourent, les chefs de famille — en général des hommes — ou les isolés perçoivent une allocation assez élevée pendant plusieurs années — souvent trois ou quatre ans — alors que les cohabitants en sont privés souvent au bout d'un an. Certes, il convient de nuancer ce propos à la lumière de l'article 80, sur lequel je reviendrai dans un instant. Il n'en reste pas moins que notre système est le seul à être illimité dans le temps.

Comme le confirme le rapport introductif, le taux de pauvreté en Belgique est et reste un des plus bas au monde: 6 % des ménages vivent sous le seuil de pauvreté contre, par exemple, 8 % aux Pays-Bas et en Allemagne, 13 % au Royaume-Uni et 19 % aux États-Unis.

Comme le confirme également le rapport introductif, cette protection est assurée moyennant un coût raisonnable, soit 2,86 % du P.I.B. en 1995. Notre régime est plus coûteux qu'en France et en Allemagne, mais nettement moins qu'aux Pays-Bas et au Danemark.

En outre, la croissance des dépenses de chômage a été plus lente en Belgique que partout en Europe, au cours de ces dernières années.

Les données que je vous livre proviennent d'Eurostat.

Enfin, cette comparaison est d'autant plus avantageuse pour la Belgique que notre budget «chômage» englobe des dépenses qui, dans les autres pays, relèvent des régimes d'invalidité, de pension ou d'assistance sociale.

Ces résultats ne sont pas le fruit du hasard mais d'une action politique. Celle que le gouvernement a menée en matière d'assurance chômage vise à sauvegarder et à renforcer les spécificités de notre régime.

Sur le plan des moyens, deux axes ont été privilégiés: d'une part, le recours à d'autres formes de financement de la sécurité sociale et, d'autre part, une meilleure maîtrise des dépenses, qui

s'est concrétisée par des mesures visant à lutter contre les abus — par exemple, le fait, pour un cohabitant, de se désigner comme chef de famille — et contre les usages impropres, à renforcer le lien entre le droit aux allocations et le travail presté et à responsabiliser les employeurs, notamment dans le domaine du chômage temporaire. Telles sont donc les mesures que nous avons prises afin de parvenir à une meilleure maîtrise des coûts.

Het tweede punt was de actieve aanwending van de werkloosheidsverzekering. Wij zijn het er wellicht allemaal over eens dat de hardnekkige hoge werkloosheidsgraad in alle westerse industrielanden geleid heeft tot de versterking van deze nieuwe functie van het werkloosheidsverzekeringsstelsel. Naast het bieden van sociale bescherming moet het stelsel nu ook de inschakeling op de arbeidsmarkt aanmoedigen. Als wij vergelijkingen maken met het buitenland, vergeten wij maar al te gauw hoeveel mensen, onder meer door de DAC-projecten en de GESCO-projecten, door het stelsel gefinancierd worden. Die politiek werd steeds door de onderscheiden regeringen gevoerd.

De inleidende nota illustreert goed de inspanningen van de regering voor het actief aanwenden van de werkloosheidsuitkeringen. De evolutie van de totale uitgaven voor de werkloosheid verliep de jongste jaren in België trager dan in onze buurlanden en bovendien steeg het aandeel van de actieve uitgaven de afgelopen tien jaren, van 28 % naar 33,4 %. Er werd een reeks maatregelen genomen, zoals het begeleidingsplan voor werklozen, de plaatselijke werkgelegenheidsagentschappen, het stelsel van deeltijds werken met behoud van rechten en inkomensgarantieuitkeringen, de mogelijkheid voor de werklozen om, met behoud van uitkeringen, studies of opleidingen te hervatten en de recente inschakelingsmaatregelen voor jongeren, bijvoorbeeld de eerste-werkervaringscontracten.

Le thème, que vous avez retenu, à savoir le chômage et l'exclusion sociale, pose deux questions fondamentales en rapport avec notre système d'assurance chômage qui peuvent être résumées comme suit.

Premièrement, notre système d'assurance chômage est-il efficace et équitable, en termes de protection sociale et de lutte contre la pauvreté?

Deuxièmement, ce système ne freine-t-il pas les rentrées sur le marché du travail?

Je voudrais traiter ces deux points en quelques mots.

En ce qui concerne tout d'abord l'efficacité du système, il existe, je crois, un large consensus sur le plan de la performance du régime belge d'assurance chômage en termes de protection sociale et de lutte contre la pauvreté. Ces performances sont d'autant plus remarquables qu'elles sont réalisées moyennant un coût raisonnable. Je suis, tout comme le gouvernement, particulièrement attachée au maintien de cette protection sociale. Je ne veux pas d'un système qui crée des emplois tout en augmentant la pauvreté et les inégalités. La diminution du niveau de pauvreté entraîne en effet une réduction des phénomènes de marginalité, d'exclusion sociale, de criminalité, etc. — l'exposé de M. Freeman était édifiant à ce sujet. Autrement dit, cet investissement se traduit par des économies indirectes et par une réduction de la fracture sociale.

Les résultats précités requièrent un effort soutenu. Dans le cadre de notre système d'assurance chômage, la lutte contre la pauvreté constitue pour le gouvernement une préoccupation constante. C'est ainsi que plusieurs mesures s'inscrivent dans cet objectif ont été prises récemment, sur la base, entre autres, de propositions formulées dans le Rapport sur la pauvreté.

Sommigen vonden artikel 80 discriminerend omdat het een enkele categorie werklozen viseert, met name werklozen die samenwonen met iemand die een voldoende hoog inkomen heeft, en samenwonende werklozen die niet voldoende kunnen aantonen dat ze naar werk hebben gezocht. Dit is uiteraard exact. Artikel 80 treft geen gezinshoofden, geen alleenstaanden en geen samenwonenden van wie het gezinsinkomen onder een bepaalde drempel ligt.

Dat heeft toch tot gevolg dat wie uitgesloten wordt ingevolge artikel 80 bijna nooit bij het OCMW terecht kan. Het gaat hier immers steeds over mensen wier gezinsinkomen boven een

bepaalde drempel ligt. Wel kan het gebeuren dat de gezinstoestand nog wijzigt. Een vrouw kan bijvoorbeeld door echtscheiding in een situatie komen waarin de tweede persoon van het gezin niet meer voor een voldoende gezinsinkomen kan zorgen. In dat geval, krijgt zij haar statuut van werkloze terug en wordt zij bovendien gezinshoofd, tenzij het gaat om een alleenstaande zonder kinderen.

Ik benadruk dat er voor alle categorieën van werklozen een controle op de werkberedheid bestaat. De controles ingevolge artikel 80 zijn uiteraard systematisch, de andere zijn dat minder. De gevolgen van de andere controles zijn tijdelijke uitsluiting van vier tot tweeënvijftig weken. Het is best mogelijk dat wie tijdelijk uitgesloten wordt, bij het OCMW terecht komt. Een gezinshoofd dat een job weigert die hem werd aangeboden, krijgt — indien dit gerapporteerd wordt, wat meestal niet het geval is — een tijdelijke schorsing. Hij of zij kan in dat geval tijdelijk naar het OCMW, wat bij een definitieve uitsluiting bijna nooit het geval is, aangezien het stelsel van artikel 80 dergelijke situaties voorkomt. Wij doen op het ogenblik samen met de OCMW's en met het HIVA een studie om daarover meer precieze gegevens te verzamelen, zodat wij zowel vanuit het armoede- als het werkgelegenheidsbeleid voldoende zicht krijgen op de groep mensen waarover het gaat, en op de reële moeilijkheden.

Un autre problème portait sur l'efficacité du système en termes de réinsertion sur le marché du travail.

La question fondamentale est de savoir si l'octroi d'allocations de chômage pour une durée illimitée freine la rentrée des travailleurs sur le marché du travail. Le rapport révèle que les études scientifiques réalisées dans notre pays et à l'étranger n'apportent aucune réponse claire à cette question, ce qui est confirmé par le professeur Atkinson. Il ressort également des travaux de la commission que l'O.C.D.E. recommande de limiter la durée du droit aux allocations. Après un certain temps, un régime de solidarité sociale, assorti d'une enquête portant sur les ressources, prendrait le relais: en d'autres termes, il est ici question du C.P.A.S.

Comme les autres membres du gouvernement, je suis d'avis que notre système est plus équitable sur le plan social que celui proposé. Il assure en effet la couverture du risque tant que celui-ci perdure. Les chômeurs qui cherchent du travail mais n'en trouvent pas étant donné la pénurie en matière d'emplois, ne sont pas pénalisés dans le cadre d'un tel régime. Limiter la durée d'octroi des allocations pénaliserait aveuglément — sans contrôle — tous les chômeurs qui n'auraient pas retrouvé de travail après un certain délai, et ce sans établir de lien entre leur disponibilité sur le marché de l'emploi et leur droit aux allocations.

Je constate par ailleurs que ni les études belges, ni celles réalisées à l'étranger n'apportent une réponse nette quant à l'effet positif d'une telle réforme au niveau du marché de l'emploi. Le fait de limiter la durée d'octroi des indemnités de chômage n'est en soi pas de nature à créer des emplois. Une telle mesure permettrait de faire baisser les statistiques en matière de chômage — en particulier, du chômage de longue durée — mais elle augmenterait les situations de précarité. Parce que le système belge est socialement équitable, efficace du point de vue de la protection sociale et d'un coût raisonnable, je suis attachée à sa sauvegarde.

Toutefois, le maintien d'un tel régime exige, d'une part, que le niveau des allocations soit correctement calculé, ce qui implique une prise en compte de la situation familiale et de la capacité contributive du ménage. Un tel niveau modéré d'indemnités réduit également l'effet de pièges à l'emploi. D'autre part, le caractère involontaire de l'état de chômage, c'est-à-dire de la disponibi-

lité passive et active du chômeur sur le marché du travail doit être contrôlé. La sauvegarde de notre système actuel dépendra de l'efficacité de ce contrôle. Je ne vous cacherai pas mes craintes à ce sujet, étant donné le peu de collaboration dont font preuve les acteurs concernés par cette mission, notamment les employeurs et les instances régionales.

Les professeurs Atkinson et Rosanvallon ont démontré hier que les régimes d'assistance sociale conduisaient davantage à l'exclusion sociale que les régimes d'assurance. C'est aussi mon opinion. Ils ont également esquissé une troisième voie, à savoir conditionner le revenu de base à la participation sociale, pour M. Atkinson, et prévoir un revenu de citoyenneté pour M. Rosanvallon. Nous avons amorcé cette piste chez nous avec les régimes d'activation des allocations de chômage. Si l'on veut préserver notre modèle social, la collaboration de tous les acteurs concernés est nécessaire.

Je vous ai communiqué la réponse du gouvernement et ma position en ce qui concerne notre modèle social, notre politique de l'emploi et notre régime d'assurance chômage. Le remarquable travail réalisé par la commission rassemble de nombreux éléments d'appréciation permettant d'orienter notre future action politique et de mener des discussions au sein de la commission des Affaires sociales. De telles discussions ont lieu régulièrement, mais il faut reconnaître que cette problématique est particulièrement délicate.

De problematiek is erg omvangrijk. Inzicht verwerven in al die problemen en oplossingen zoeken waarvan men overtuigd is dat ze goed zijn, is een hele klus. Ik ben daar dagelijks mee bezig en kan mij voorstellen dat mensen voor wie dit niet zo is, gemakkelijk de draad in de discussie verliezen. Daarom vind ik het initiatief om dit debat over werkloosheid en sociale uitsluiting te organiseren schitterend. Het brengt opnieuw een globaal overzicht van de situatie en helpt inzicht te verschaffen in de problemen en de cijfers, dit in alle eerlijkheid ten opzichte van de verschillende gesprekspartners. Het zal ongetwijfeld bijdragen tot het beleid en tot het vinden van oplossingen voor de werklozen, om wie het ten slotte toch gaat. Ik dank hier allen. (*Applaus.*)

**De voorzitter.** — Het woord is aan de heer Coene.

**De heer Coene (VLD).** — Mijnheer de voorzitter, er is in de commissie afgesproken in deze vergadering niet meer te debatteren. Wij zullen ons daaraan houden, maar willen alleen duidelijk maken dat ons stilzwijgen geenszins mag worden geïnterpreteerd als een instemming met de verklaring van de regering.

**De voorzitter.** — Ik verklaar hiermede het debat gesloten.

Ik dank de voorzitter en de leden van de commissie voor de Sociale Aangelegenheden die het voorbereidend werk leverden voor dit bijzonder interessante debat. Ik dank eveneens mevrouw Cantillon die dit debat heeft ingeleid en hoop dat wij in de toekomst op de ingeslagen weg zullen voortgaan met debatten over deze of een andere problematiek. (*Applaus.*)

Dames en heren, onze agenda voor vandaag is afgewerkt.

Notre ordre du jour est ainsi épuisé.

De Senaat vergadert opnieuw donderdag 5 juni 1997 om 11 uur.

Le Sénat se réunira le jeudi 5 juin 1997 à 11 heures.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(*De vergadering wordt gesloten om 18 uur.*)

(*La séance est levée à 18 heures.*)